

Vlaams
Parlement

vergadering **C79**
zittingsjaar 2015-2016

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn

van 13 januari 2016

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jelle Engelbosch aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over waterbadverdooving van pluimvee – 437 (2015-2016)	3
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het toepassen van euthanasie bij katten in dierenasielen – 641 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Hermes Sanctorum-Vandevoorde aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de behandeling van dieren in asielen – 643 (2015-2016)	5
VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de enquête van de dienst Dierenwelzijn over zwervkatten – 741 (2015-2016)	9
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de behandeling van vergunningsaanvragen inzake het gebruik van proefdieren – 738 (2015-2016)	11
VRAAG OM UITLEG van Valerie Taeldeman aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het wegwerken van ruimtelijke knelpunten die energiebesparing bij renovatie bemoeilijken – 536 (2015-2016)	14
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de uitbouw van windenergie in Vlaanderen – 687 (2015-2016)	18
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het interfederale en het Vlaamse energiepact – 699 (2015-2016)	
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het energiepact – 735 (2015-2016)	23
VRAAG OM UITLEG van Valerie Taeldeman aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de energielening – 701 (2015-2016)	28
VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de groepsaankopen van zonnepanelen – 707 (2015-2016)	33

VRAAG OM UITLEG van Jelle Engelbosch aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over waterbadverdooving van pluimvee – 437 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Voorzitter, minister, ik heb een vraag ingediend naar aanleiding van het eindverslag van de audit die uitgevoerd is eind 2014 en waar we het in deze commissie al over hebben gehad, maar dan in verband met een andere problematiek. Ik heb in diezelfde audit gelezen dat wij blijkbaar in België kippen slachten die verdoofd worden door een waterbadverdooving met een stroomsterkte van 60 tot 80 milliampère, terwijl dat volgens de Europese norm 100 milliampère zou moeten zijn. Om de kippen te verdoven, worden ze levend ondersteboven aan een haak gehangen en worden ze gedurende 4 seconden ondergedompeld in dat waterbad. Sommigen stellen zich de vraag of, wanneer die stroomsterkte minder is dan de Europese verordening oplegt, die vanaf 2013 van kracht is, die kippen dan wel verdoofd zijn. Daar zijn twijfels over.

Volgens slachterijen kan die hogere stroomsterkte leiden tot spierbloedingen, en die maken het karkas onverkoopbaar. De centrale bevoegde autoriteit erkent dit probleem en staat daarom voorlopig een afwijking toe zodat in Vlaanderen ook bedwelmd wordt met een lagere stroomsterkte. Dat geeft geen zekerheid meer van verdooving. Daarom heb ik een aantal vragen voor u, minister.

In hoeveel slachthuizen in Vlaanderen gebeurt vandaag die waterbadverdooving? Welke andere technieken worden in Vlaanderen gebruikt om kippen te bedwelmen en hoe frequent worden die toegepast?

De dierenwelzijnsaudit van de slachthuizen geeft aan dat in Vlaanderen de stroomsterkte bij waterbadbedwelming lager is dan het Europese minimum. Wat is uw mening over die uitzondering? Geloof u dat het dierenwelzijn ook gegarandeerd wordt bij een lagere stroomsterkte? Die verstrenging is er immers juist gekomen omdat het pluimvee voorheen niet altijd verdoofd bleek te zijn.

Er zijn meer diervriendelijke alternatieven dan waterbadverdooving, zoals een elektrische kopverdooving of een CO₂-bedwelming. In Nederland is de CO₂-bedwelming meer courant. Wat is uw mening over die CO₂-bedwelming? Is dat beter of is dat niet beter? Kan Vlaanderen eventueel dit voorbeeld volgen?

Hebt u recent overleg gepleegd met de pluimveesector naar aanleiding van die audit? Wat zijn de conclusies van die overlegmomenten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Volgens de elementen die me aangereikt zijn door het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) blijken negentien pluimveeslachterijen in Vlaanderen een elektrisch waterbad te gebruiken, drie CO₂-gas en drie individuele elektrische kopbedwelming. De slachthuizen gebruiken inderdaad stroomsterktes die licht lager liggen dan de Europese norm. U hebt al gezegd waarom. Er ontstaan bij gebruik van de stroomsterktes zoals voorgeschreven in de verordening meer puntbloedingen en botbreuken. Dat heeft enerzijds te maken met spiercontracties en anderzijds met bloedvaten die springen, wat ertoe leidt dat de karkassen in sommige gevallen waardeloos zijn.

De Universiteit Gent bevestigt de problematiek. Bij gebruik van iets lagere stroomsterktes zijn vrijwel alle dieren nog steeds voldoende bedwelmd, maar

neemt het risico toe dat sommige dieren dan niet voldoende bedwemeld zouden zijn. Daarom werd aan de slachthuizen een doorgedreven monitoring van de dieren opgelegd om de effectiviteit van de bedwelmingsmiddelen te garanderen en aanpassen te doen indien nodig. Als er lagere stroomsterktes worden gehanteerd, dan moet ook de monitoring versterkt zijn. Momenteel loopt aan de Universiteit Gent een onderzoek in dit kader. Dat vergt nog wel wat tijd. De timing is een afronding begin 2018.

De alternatieve bedwelmingsmethoden hebben elk hun voor- en nadelen. U verwijst naar de CO₂-bedwelmingsmethode. Dat wekt aversieve reacties op bij de dieren omdat ze echt wel gewaar worden dat er iets gaande is, waardoor ze zich bijvoorbeeld vastklampen aan de bodem. Dat leidt wel tot een paniecreactie. Ook daar is er dus enig nadeel. Alleszins is het zo dat het gebruik van inerte gassen dierenwelzijnsvriendelijker is, maar dat is dan weer duurder in de praktijk.

De individuele elektrische kopbedwelmingsmethode zoals die nu bestaat, is een oude methode. Dat gebeurt individueel, meestal zelfs manueel, wat maakt dat die werkwijze enkel wordt toegepast in kleinere slachthuizen. Moderne systemen voor individuele kopbedwelmingsmiddelen zitten vandaag nog in de ontwikkelingsfase. In oktober is er nog een overleg geweest van de Dienst Dierenwelzijn met de sector.

In Nederland is er minder een probleem met de Europese verordening eenvoudigweg omdat men daar grosso modo is overgeschakeld naar gasbedwelmingsmiddelen. We stellen wel vast dat in andere Europese landen volledig dezelfde problematiek geldt. Nederland is misschien een uitzondering omdat daar vooral gasbedwelmingsmiddelen wordt toegepast. We hebben daarover vragen gesteld aan het directoraat-generaal Gezondheid en Consumentenbescherming (SANCO) van de Europese Commissie met de melding dat de normen die worden opgelegd, in de praktijk moeilijk toepasbaar zijn en in functie van het dierenwelzijn niet optimaal zijn. Maar daar zijn nog weinig bevredigende antwoorden op gekomen.

De voorzitter: De heer Engelbosch heeft het woord.

Jelle Engelbosch (N-VA): Minister, bedankt voor uw antwoord. Ik ben tevreden dat het probleem vandaag erkend wordt en dat aan de Universiteit Gent een onderzoek loopt om uitsluitsel te krijgen over in hoeverre sommige kippen effectief niet verdoofd zijn. Het is jammer dat dat onderzoek wat op zich zal laten wachten. De resultaten ervan zullen pas begin 2018 bekend zijn. Dat betekent dat in de toekomst toch nog zo'n 600 miljoen kippen in België het risico lopen om niet verdoofd te zijn wanneer ze geslacht worden.

Het voordeel van de inerte bedwelmingsmethode is dat er dan een zekere verdoving is en dat ze niet meer levend aan de haak worden gehangen, want ik heb mij laten vertellen dat het dan toch nog zo'n 15 à 20 seconden duurt voordat ze door het elektrische bad gaan. Daar zijn dus ook nog wel wat winsten te boeken inzake dierenwelzijn. U zegt dat er momenteel onderzoek loopt om de individuele kopbedwelmingsmethode gebruiksvriendelijker te maken. Ik hoor vandaag dus dat er heel wat onderzoeken lopen, dat het probleem erkend wordt en dat er ook op Europees niveau naar een oplossing wordt gezocht voor een werkbare methode, die ook nog eens diervriendelijk is.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): Ik heb geen bijkomende vraag, maar wil me aansluiten bij de collega. Je ziet in studies rond pluimveeverdoving dat er heel wat dieren zijn die niet verdoofd worden en toch geslacht worden. Dat is een algemeen probleem.

Ik heb onlangs ook een rapport gelezen van het Nederlandse Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), waarin een integrale beoordeling wordt

gemaakt van de verschillende verdovingstechnieken. De gasverdoving komt daar zeer sterk naar voren als de meest diervriendelijke, vanuit de vaststelling dat er ook in Nederland toch heel wat gebruik wordt gemaakt van een elektrisch bad, hoewel het daar veel minder is dan hier. Dus als zelfs in Nederland die vaststelling wordt gemaakt, terwijl daar net meer gasverdoving gebeurt, denk ik dat we ons in Vlaanderen toch wat meer moeten aligneren op wat in Nederland gebeurt.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, als er knelpunten zijn bij bepaalde methodieken, is het belangrijk dat die opgevolgd worden. Het is wel positief dat verschillende onderzoeksinstellingen mee kijken naar hoe er eventueel bijsturingen kunnen gebeuren, en dat in een ruimer kader. We hebben ons gevoel daarbij, maar het is ook belangrijk dat er op een goede manier en vanop een afstand en op basis van wetenschappelijk onderzoek de nodige bijsturing kan gebeuren. We zullen deze thematiek de komende weken, maanden en jaren opvolgen, om te zien wat het onderzoek verder met zich mee zal brengen.

Minister Ben Weyts: De alleenzaligmakende oplossing is nog niet voorhanden. Het blijft een zoektocht naar de meest optimale, de meest dierenwelzijns-vriendelijke methodiek. Vooralsnog zijn daar geen eenduidige antwoorden op te verzinnen, want bijvoorbeeld ook bij de gasmethodiek die in Nederland wordt gebruikt, wijzen de reacties van de dieren erop dat die zelf gewaar worden dat er een stresssituatie ontstaat, wat in functie van het dierenwelzijn ook zeker niet optimaal is.

Jelle Engelbosch (N-VA): Het onderzoek zal uitwijzen waar ze het langst door lijden, de reacties met de CO₂-bedwelming of het langer aan de haak hangen en misschien het niet-verdoofd zijn. Dat moet het onderzoek uitwijzen. Ik concludeer dat iedereen erkent dat er een probleem is en dat dat onderzocht wordt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het toepassen van euthanasie bij katten in dierenasielen – 641 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Hermes Sanctorum-Vandevoorde aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de behandeling van dieren in asielen – 643 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, de aanleiding voor mijn vraag zijn de undercoverbeelden uit het dierenasiel van Gent die door Het Laatste Nieuws gepubliceerd zijn. Die beelden doen een harde realiteit vermoeden bij de werking van een dierenasiel. Er waren getuigen die aangaven dat er niet altijd dierenartsen aanwezig zijn om de dieren te euthanaseren, terwijl dat volgens de federale wet op verdovende geneesmiddelen nochtans verplicht is. Dieren werden hardhandig met een tang vastgenomen, in kleine hokken gestoken en nadien in een diepvries gegooid. Eenmaal bevroren, werden ze met een aanhangwagen weggebracht. Dat is een beeldvorming die niet zo positief, om niet te zeggen heel negatief, overkwam als het over dierenwelzijn gaat.

Uiteraard gaan we niet veroordelen op basis van beelden, vandaar dat we het belangrijk vinden om dit hier in de commissie ter sprake te brengen. Ik wil dan ook de volgende vragen tot u richten. Is er een specifiek protocol dat moet

worden gerespecteerd bij euthanasie van dieren in een asiel? Worden er op regelmatige basis inspecties uitgevoerd bij dierenasielen? De beelden laten op zijn minst uitschijnen dat een aantal procedures niet werden nageleefd. Wat is uw visie daaromtrent? Wordt daar al dan niet gevolg aan gegeven?

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): De beelden van 17 december 2015 waren inderdaad bijzonder schokkend. Ik geef eerlijk toe dat ik na een tijdje ben gestopt met het bekijken ervan. Het zou te gemakkelijk zijn om naar dat ene dierenasiel te kijken en te zeggen: "Zie eens hoe slecht het daar aan toe gaat. Die mensen hebben het heel slecht voor met de dieren." Dat is een te gemakkelijke analyse. Elk parlementslid dat met dierenwelzijn bezig is, krijgt regelmatig een mail, een telefoon, een uitnodiging van een dierenasiel om aan te tonen dat het voor die mensen bijzonder moeilijk werken is. Die organisaties draaien vaak op vrijwilligers. Het is voor die mensen zeer moeilijk om te functioneren. Zij doen dat meestal met een groot engagement. De situatie maakt het hun bijzonder moeilijk. Er is een grote toestroom van dieren. De uitstroom is beperkt. De financiële ondersteuning is minimaal. Dat is toch de algemene klacht die je hoort van de dierenasielen: de financiële ondersteuning vanuit de overheid is ondermaats.

Minister, we hebben nu die undercoverbeelden van het betrokken dierenasiel gezien. Hebt u in het verleden al klachten ontvangen over dat dierenasiel? Is er ooit een controle geweest vanuit de dierenwelzijnsinspectie, niet alleen sinds u bevoegd bent maar eventueel ook al toen het nog een federale bevoegdheid was? Wat is uw standpunt inzake die methode van vergassing voor euthanasie? Dat is een fundamentele vraag. Gaat u ermee akkoord dat het kader voor dierenasielen, zoals het vandaag bestaat, moet verbeteren? Als u het daarmee eens bent, welke stappen wenst u te ondernemen? In uw beleidsbrief besteedt u aandacht aan dierenasielen, maar dan gaat het vooral over de opleiding van medewerkers. Maar ik denk dat de malaise toch iets fundamenteeler is.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De Dierenwelzijnswet bepaalt dat dieren enkel gedood mogen worden door voldoende bekwame personen, volgens de minst pijnlijke methode en na voorafgaande verdoving. De regelgeving legt verder niet vast welke methodes of protocollen wel of niet toegelaten zijn. Het toedienen van een overdosis anesthesiegas, zoals in het asiel van Gent wordt toegepast, voldoet aan deze voorwaarden, net zoals het injecteren van een overdosis barbituraten, wat gangbaarder is in de rest van Vlaanderen.

Dierenasielen worden regelmatig gecontroleerd. Wanneer men overtredingen vaststelt, worden uiteraard maatregelen genomen. Het dierenasiel van Gent werd in 2015 zeer uitvoerig gecontroleerd door mijn diensten, op basis van een klacht ingediend door de Poezenboot, die nu ook de beelden verspreidde. Tijdens dit onderzoek werd ook specifiek de correcte werking van de euthanasie-uitrusting geïnspecteerd. Er werden geen overtredingen van de dierenwelzijnsreglementering vastgesteld.

Om maatregelen te kunnen opleggen, moet de Inspectiedienst Dierenwelzijn of de politie zelf de nodige vaststellingen doen. Dit kan niet op basis van video-beelden gemaakt en gemonteerd door derden. Beelden kunnen immers aanleiding geven tot verschillende interpretaties. Dat geldt ook voor de beelden van het dierenasiel van Gent. Je kunt niet nagaan in welke toestand die zieke dieren werden binnengebracht. Dat kan een momentopname zijn. Dieren die in een asiel terechtkomen, zijn jammer genoeg vaak in zeer slechte conditie, ziek of reeds besmet. Daarenboven zijn niet alle ziektes even gemakkelijk te behandelen, in

sommige gevallen kan men enkel een ondersteunende behandeling geven. Dit geldt ook voor enkele vaak voorkomende ziektes bij katten.

Dit neemt niet weg dat de beelden door de Inspectiedienst onder de loep worden genomen. Indien hieruit nieuwe elementen naar voren komen of aanwijzingen van overtredingen tegen de Dierenwelzijnswet, dan zal de Inspectiedienst natuurlijk de nodige maatregelen treffen. Dit kan gaan van het opleggen van maatregelen tot het voorstellen van de intrekking van de erkenning.

De evaluatie van een regelgeving moet op basis van de toestand in heel Vlaanderen gebeuren, niet op basis van een particuliere casus. Eind dit jaar wordt gestart met de evaluatie van het besluit dat de erkenningsvoorwaarden vastlegt. Het is wel eens tijd om die criteria regelmatig tegen het licht te houden. Dat zullen we eind dit jaar opnieuw doen. Indien hieruit zou blijken dat de voorwaarden voor asielen moeten worden aangepast, dan zullen we dat doen.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, dank u voor uw antwoord. Bij het bekijken van de beelden had ik uiteraard niet alleen met de dieren te doen maar ook met de vele medewerkers, die ik ook ken, die in diverse dierenasielen tewerkgesteld zijn. Mijn eerste reactie was: hopelijk wordt het vrijwillige engagement van die mensen niet onderworpen aan een zeer negatieve perceptie.

Los daarvan moeten we de zaken ernstig nemen. De beelden zijn wat ze zijn. Het is goed dat naar aanleiding van die beelden de inspectie, zoals u net zei, een verder onderzoek zal voeren. Het belangrijkste van uw antwoord is dat er een momentum wordt voorzien om eind dit jaar de erkenningsvoorwaarden van de asielen te herbekijken en waar mogelijk aan te passen.

De manier waarop de dieren gedood worden met anesthesiegas en al dat soort zaken: dat moet grondig worden geëvalueerd. U mag in deze commissie op mij rekenen om daar vanuit het parlement de nodige aandacht aan te geven.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): Er zijn enerzijds de beelden, die toch behoorlijk wat verontwaardiging opwekken, en terecht. Er is anderzijds de reactie, waarbij de hele kwestie eigenlijk wordt genuanceerd. Er is een grondige inspectie gebeurd en er werden geen onregelmatigheden vastgesteld. Voor alle duidelijkheid: ik twijfel er niet aan dat de Inspectie Dierenwelzijn haar werk naar behoren doet, maar dat wijst erop dat die criteria inderdaad misschien niet meer voldoen. Minister, u kondigt de evaluatie aan van dat regelgevend kader. Ik kijk daar ook naar uit. Met collega Ronse zal ik daar ongetwijfeld nog op terugkomen in de commissie, wanneer die evaluatie rond is.

Naast dat regelgevend kader is er echter toch ook het financiële element, waar-naar ik daarnet ook heb verwezen. U bent daar niet verder op ingegaan, maar die vraag vanwege de dierenasielen blijft: ze missen eigenlijk ondersteuning. Ik heb in het verleden al verwezen naar de situatie in Vlaams-Brabant. Ik weet dat u een andere interpretatie had dan ik van wat daar is gebeurd, maar of het nu de provincie of de Vlaamse overheid is die ondersteuning biedt, het finale resultaat was in elk geval dat er minder geld werd vrijgemaakt voor de dierenasielen in Vlaams-Brabant. Daar gaat al bijzonder weinig geld heen. Bijvoorbeeld in Vlaams-Brabant ging dat over 100.000 euro, als ik het me goed herinner. Het gaat dus echt over peanuts in onze begrotingen. Toch wordt dat geschrapt. Het gaat over heel weinig geld, maar dat heeft wel een heel grote impact op die dierenasielen. Ik meen dus echt dat we de financiële ondersteuning van die asielen opnieuw moeten bekijken. Die hebben echt nood aan meer dan vandaag.

De voorzitter: Mevrouw De Vroe heeft het woord.

Gwenny De Vroe (Open Vld): Voorzitter, minister, geachte leden, de beelden waren inderdaad schokkend. Minister, u hebt duidelijk aangegeven dat er naar aanleiding van een klacht in 2015 een grondig onderzoek is geweest. Desondanks circuleert er opnieuw een heel schokkend filmpje. U neemt dat toch opnieuw onder de loep, en dat lijkt me een goede zaak. Uiteraard moet dit verder grondig worden opgevolgd.

Ik wou aansluitend nog een louter informatieve vraag stellen over cijfermateriaal. We weten dat in 2014 92 procent van de honden en 79 procent van de katten in asielen werden geadopteerd. Liggen de cijfers voor het asiel waarover we nu aan het spreken zijn, in dezelfde lijn? Of is daar eventueel meer geëuthanaseerd? Als u daar nu niet op kunt antwoorden, dan kan dat worden uitgesteld, maar het lijkt me interessant om ook te bekijken of er op dat vlak eventueel afwijkingen zouden zijn.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik zou me graag hierbij willen aansluiten. Eenieder is aangegrepen als hij wordt geconfronteerd met dergelijke beelden. Anderzijds ben ik ook wel bezorgd, want dit is een specifieke case. Ik ben ook heel blij te vernemen dat heel duidelijk wordt onderzocht wat er aan de hand is in die specifieke case, en op welke manier hiermee moet worden omgegaan. Ik had niets anders verwacht en ik meen dat eenieder hier dat ook zou verwachten. In die zin begrijp ik ook dat u de houding aanneemt dat u ook wel eens verder wilt kijken dan één case, dat u wilt bekijken hoe het zit met criteria in hun geheel. We weten anderzijds natuurlijk dat we ons ervoor moeten hoeden om van één specifieke case de standaard te maken om op basis daarvan uiteindelijk de criteria vast te leggen. De criteria moeten en mogen worden bekeken, maar ik wil waarschuwen voor de omgekeerde richting van de overregulering. Collega Ronse heeft daar ook naar verwezen. Heel wat vrijwilligers engageren zich in dezen. Overregulering zou het oordeel over die asielen negatief kunnen beïnvloeden. Dat is dus ook een bezorgdheid. Er moet een evenwicht worden gevonden.

Ik sluit me wel deels aan bij de vragen van collega Sanctorum. Ik heb in het verleden ook reeds mijn bezorgdheid geuit over de omkadering van dieren-asielen. Die omkadering wordt op zich eigenlijk steeds belangrijker, aangezien dierenasielen, bijvoorbeeld in de hele kwestie van de zwervkatten en zo meer, ook een steeds belangrijkere rol gaan spelen. Zoals u hebt aangegeven, is de omkadering qua opleiding dan inderdaad een element. Het lijkt me echter toch ook wel eens interessant om die organisaties financieel te screenen, om te zien of er ter zake specifieke noden zijn. Natuurlijk zijn financiële problemen geen reden om wanpraktijken te verdedigen of uit te leggen, integendeel, maar de financiële stabiliteit van een organisatie is ook wel belangrijk om een taak op een goede manier te kunnen uitvoeren. Dat lijkt me dus toch ook wel een belangrijk element om mee te nemen, en ook om in overleg te gaan met die dierenasielen. Ik heb daar onder andere naar verwezen in het debat over het chippen van katten. Ik weet ook wel dat dit kan worden doorgerekend en zo meer, maar dat is duidelijk een bezorgdheid die meerdere mensen hebben vernomen. Daarom wil ik van u weten of u dat ook wenst mee te nemen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Op de specifieke vraag van mevrouw De Vroe moet ik het antwoord schuldig blijven. Die cijfers heb ik nu niet onmiddellijk bij me.

Wat de problematiek van de financiering van asielen betreft, betreur ik natuurlijk dat de provincie Vlaams-Brabant met die financiering is gestopt. Ik heb die middelen niet overgedragen gekregen. Dat is een individuele beslissing van de provincie Vlaams-Brabant, die gelukkig niet door alle andere provincies wordt

gevolgd. Ik heb alle respect voor die asielen, die draaien op vrijwilligers en op giften. Het is wel zo dat we er voor het eerst voor hebben gezorgd dat er nu daadwerkelijk sprake is van een omkadering, van steun voor opleiding en professionalisering.

Zo ver kan ik momenteel gaan. Ik ben vragende partij om meer middelen te krijgen – dat spreekt voor zich – zodat we ook iets kunnen doen voor de asielen. Op korte termijn zal dat niet gebeuren. Wel hebben we al stappen vooruitgezet in de screening van de financiële toestand van asielen, voor zover we daar een zicht op hebben. Het gaat over vzw's, en dus heb ik ook geen inzage in hun financiële boekhouding. Ik neem het alleszins mee. Als er inzage kan worden gegeven, wil ik nagaan in hoeverre dat een rol speelt in dierenwelzijn.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, ik ben blij en kijk uit naar de screening en het herbekijken van de erkenningsvoorwaarden. Er vallen daarbij drie zaken op. Er moet de mogelijkheid zijn om dieren te zien wanneer ze worden geëuthanaseerd. Op de beelden leek het dat de dieren in een gesloten box zaten. Een dierenarts moet altijd kunnen nagaan of de euthanasie op een goede en correcte manier verloopt. Dieren moeten individueel worden gedood. En de dierenartsen zelf moeten beslissen welk dier kan worden gedood. Het zijn allemaal elementen die, zoals de minister zelf aangeeft, kunnen worden meegenomen in de evaluatie van de erkenningsvoorwaarden. Ik heb er alle vertrouwen in dat er op een goede manier naar zal worden gehandeld.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): Ik ben het eens met de collega. Ik heb begrepen dat de minister bij de volgende begrotingsronde meer middelen zal vragen voor de dierenasielen. Waarvoor dank.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de enquête van de dienst Dierenwelzijn over zwervkatten – 741 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, in juni 2014 bezorgde de dienst Dierenwelzijn aan alle steden en gemeenten een omzendbrief met een 'Gids voor een diervriendelijk zwervkattenbeleid'. Hierin werden de lokale besturen opgeroepen om actie te ondernemen waar problemen met zwervkatten gesignaleerd werden en werden enkele basisprincipes voor een degelijk plan uitgelegd.

De dienst Dierenwelzijn volgt de problematiek van het overtal van katten al jaren op. Het is evenwel belangrijk om een zicht te krijgen op het aantal zwervkatten om zodoende een volledig beeld te krijgen van de situatie in Vlaanderen en om het beleid hierop beter te kunnen afstemmen.

Daarom verzocht de dienst Dierenwelzijn van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie onze Vlaamse steden en gemeenten om mee te helpen om de gegevens te verzamelen en in kaart te brengen. De gemeenten werd gevraagd om een online-enquête in te vullen en dit voor 4 september 2015. Bij de bespreking van de beleidsbrief Dierenwelzijn in deze commissie verwees de minister kort naar de

enquête. U zei dat meer dan de helft van de gemeenten heeft geantwoord en dat uit de antwoorden bleek dat er geen toename was van het aantal zwervkatten. In de enquête werden ook nog andere interessante vragen gesteld.

Minister, wat is de exacte respons geweest op deze oproep? Hoeveel gemeenten hebben geantwoord? Een van de vragen in de enquête was: "Wordt in uw gemeente of stad een zwervkattenbeleid gevoerd?" Hoeveel gemeenten hebben hierop ja geantwoord? De werkgroep zwerv- en asielkatten, in de schoot van de Raad voor Dierenwelzijn, stelde in het advies voor het meerjarenplan katten dat elke stad of gemeente verplicht zou moeten worden om een zwervkattenbeleid op te stellen. In hoeverre overweegt u om de lokale Vlaamse besturen aan te sporen om zo'n beleid te implementeren? Hoe evalueert u de data die de enquête opleverde en zijn die data effectief nuttig om uw beleid beter te kunnen afstemmen? Welke concrete maatregelen zult u nemen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Collega's, de enquête werd verstuurd naar de 308 Vlaamse steden en gemeenten. In september was er een antwoordratio van 44 procent. Vervolgens is er nog een herinnering gestuurd. Eind november, bij de discussie over de beleidsbrief in deze commissie, bedroeg de respons iets meer dan de helft. Er komen nog altijd antwoorden toe. In totaal hebben nu 216 gemeenten gereageerd. Eind november heb ik tussentijds gerapporteerd over de inhoud daarvan. Ik zal finaal rapporteren wanneer alle antwoorden binnen zijn. 200 gemeenten geven aan een zwervkattenbeleid te voeren. Dat wil niet zeggen dat de 16 andere niets doen. In sommige gevallen is de nood naar een specifiek beleid niet altijd even groot. Sommige gemeenten worden veel minder met die problematiek geconfronteerd. We hebben intussen nog een laatste herinnering gestuurd naar de gemeenten die nog niet hebben gereageerd. Nadien zullen we de gegevens definitief verwerken.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. We kijken uit naar de definitieve cijfers. 216 antwoorden – er zijn 308 Vlaamse steden en gemeenten – is zeker niet slecht. Ik heb in het verleden al benadrukt – maar ik wil het vandaag nog eens doen – dat de rol van de Vlaamse steden en gemeenten in deze problematiek bijzonder belangrijk is. Die problematiek stopt ook niet aan de gemeentegrenzen. Het is belangrijk dat er coherent wordt opgetreden.

Ik heb twee bijvragen. Wanneer ziet u de finale instuurdatum? Het is belangrijk om spoedig aan de slag te gaan met de antwoorden van die enquête en om het beleid te evalueren. Welk tijds kader lijkt u realistisch? Minister, is het mogelijk om de volledige vragenlijst aan de commissieleden te bezorgen?

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, het is mij nog niet helemaal duidelijk. Ik heb begrepen dat de cijfers nog niet allemaal binnen zijn. Overweegt u een zwervkattenbeleid op te leggen aan de gemeenten?

Minister Ben Weyts: Ik zal de brief die ik heb gestuurd aan de gemeenten, bezorgen aan de commissieleden.

Zoals aangekondigd, zullen we tegen eind dit jaar het zwervkattenbeleid evalueren om te kijken of er al dan niet extra stappen nodig zijn. De vraag of we dit zullen opleggen aan de gemeenten, zal ook dan worden beantwoord.

Sofie Joosen (N-VA): Wordt zeker nog vervolgd!

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de behandeling van vergunningsaanvragen inzake het gebruik van proefdieren
– 738 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, in december werd bekend dat de provinciale deputatie van Limburg een dochterbedrijf van de Limburgse Reconversie-maatschappij (LRM) een milieuvergunning heeft toegekend om op de universitaire campus van Diepenbeek een groot onderzoekslaboratorium uit te breiden en aan te passen. Voor 2016 is een uitbreiding gepland tot ongeveer 3500 knaagdieren, om daarna te verhogen tot 6500 knaagdieren en in 2018 een maximum te halen van 9600 knaagdieren.

De gedeputeerde Ludwig Vandenhove gaf aan dat milieutechnisch alles in orde is. Er werden geen bezwaren ingediend. Zowel de gemeente Diepenbeek als de provinciale milieuvergunningscommissie was unaniem gunstig. Er is ook advies gevraagd aan de Provinciale Adviesraad Dierenwelzijn (PAD), en dat was negatief. Er kan daar echter geen rekening mee worden gehouden omdat er alleen milieuaspecten mochten worden beoordeeld. Ik heb het advies dat onder meer GAIA via een raadsman heeft laten opmaken over die milieuvergunningsaanvraag doorgenomen, en daar wordt uitsluitend gehamerd op milieuaspecten. Er wordt zelfs niet specifiek ingegaan op dierenwelzijnsaspecten.

Ik grijp deze casus aan om te vragen of er eventueel bereidheid is om na te gaan in welke mate openbare besturen – niet enkele provincies – in het kader van een milieuvergunningsaanvraag ook rekening kunnen houden met dierenwelzijn. Kunnen we daar een koppeling maken? Bent u bereid dat samen met minister Schauvliege in overweging te nemen? Wordt er bij vergunningsaanvragen voor het gebruik van proefdieren systematisch door de Dienst Dierenwelzijn nagegaan of er wel alternatieven zijn onderzocht?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het gaat om twee onderscheiden regelgevingen en dat is ook goed. Enerzijds is er de toekenning van de milieuvergunning die gebeurt volgens de daarvoor geldende criteria en niet op grond van criteria met betrekking tot dierenwelzijn. Of voldaan wordt aan de dierenwelzijnsregels voor het gebruik van proefdieren wordt beoordeeld bij de erkenningsaanvragen voor laboratoria die behandeld worden door de Dienst Dierenwelzijn.

In dit geval is een milieuvergunning aangevraagd voor de constructie. Voor het effectief uitvoeren van dierenproeven is ook steeds toestemming nodig. Op zich worden die dierenproeven gecontroleerd in functie van dierenwelzijn. Wanneer alternatieven voor dierproeven bestaan, dan is het verboden om proefdieren te gebruiken. Hierop wordt toegezien door de ethische commissies die elk onderzoeksproject moeten goedkeuren vooraleer het onderzoek kan starten. De ethische commissies staan op hun beurt onder controle van de Dienst Dierenwelzijn.

Op het moment van de aanvraag van de milieuvergunning is vaak nog niet geweten welke proeven zullen worden uitgevoerd. Los van de milieuvergunningsaanvraag is er nog altijd de wettelijke verplichting voor de individuele goedkeuring van elke dierproef. Dat is een goed systeem. Mocht er een koppeling zijn

aan de milieuvergunning, dan geef je bijna carte blanche. De huidige werkmethode houdt wel degelijk steek.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, ik begrijp dat de beslissing van de Dienst Dierenwelzijn vaak volgt na een milieuvergunning. Ik ben dus blij dat er nog een alternatievenonderzoek komt en dat de Dienst Dierenwelzijn zich daarover zal uitspreken.

Het eerder fundamentele punt dat ik met deze case wilde aanbrengen, zonder specifiek op deze case te focussen – in Harelbeke is er bijvoorbeeld op dit moment een milieuvergunningsaanvraag lopende voor een uitbreiding van een nertsenkwekerij –, is dat het vandaag onmogelijk is in een openbaar onderzoek bezwaren in te dienen die ingaan op specifieke aspecten rond dierenwelzijn. Zonder uiteraard afbreuk te doen aan onze belangrijke prioriteit om heel het vergunningswezen te vereenvoudigen en dat meer 'lean and mean' te maken, denk ik dat binnen een dergelijk openbaar onderzoek er toch altijd elementen rond dierenwelzijn moeten kunnen worden meegenomen. Dat was ook de aanleiding van mijn vraag. Men heeft dat geprobeerd via die Provinciale Adviesraad Dierenwelzijn. Het is zeer goed dat de provincie Limburg zo'n dienst heeft opgestart, maar het advies heeft men naast zich neergelegd met als reden dat enkel milieuaspecten kunnen worden beoordeeld. Dan stel ik me de vraag waarom men een raad voor dierenwelzijn opricht.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Els Robeyns (sp.a): Collega, ik ben het gedeeltelijk met u eens, maar niet volledig. Het probleem is, zoals de minister terecht zegt, dat in de milieuvergunning dierenwelzijn helemaal geen beoordelingscriterium is. Dus je kunt dat jammer genoeg niet echt mee opnemen in het openbaar onderzoek.

Minister, u zegt dat er twee zaken zijn: enerzijds de milieuvergunning en anderzijds een criterium waar de effectieve dierenproeven beoordeeld worden en waar wel dierenwelzijnsaspecten in opgenomen worden. Het is me niet helemaal duidelijk door wie die tweede beoordeling gebeurt. Is dat de overheid, in dit geval de deputatie, of is dat de ethische commissie waar u het over had, of een andere instantie? Persoonlijk lijkt het me wel wenselijk.

Minister, ik volg niet helemaal uw redenering dat u een carte blanche zou geven als u dierenwelzijn als criterium zou opnemen in de milieuvergunning. Naast het feit dat effecten op omgeving en leefmilieu beoordeeld worden, kan, als het gaat over een aanvraag rond dierproeven uiteraard, dierenwelzijn misschien wel een criterium voor een vergunning zijn, niet alleen in die tweede fase zoals u zegt. Ik zie niet in waarom het geen versterking zou kunnen zijn wanneer dat ook als beoordelingscriterium in de milieuvergunning zou worden meegenomen.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): Ik kan me niet van de indruk ontdoen dat de minister en collega Ronse het niet roerend eens zijn. Ik ben het toch eens met mijn collega langs deze kant van de zaal. Het is inderdaad niet de eerste keer dat de afweging van de milieuvoorwaarden eigenlijk niet strookt met de bezorgdheid voor dierenwelzijn. Dat gebeurt ook in andere dossiers. Ik denk aan de nertsen, waar de collega naar verwees, en aan de hondenkweek. Er zijn verschillende dossiers rond dierenproeven waar het al aan bod is gekomen, ook in dit parlement. Het strookt niet altijd met elkaar. De opmerking is terecht waarom we op provinciaal niveau een raad voor dierenwelzijn oprichten en waarom we advies vragen, als we er toch geen rekening mee moeten houden.

Een volledige integratie van dierenwelzijnsregelgeving en het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (VLAREM) moet er niet zijn; daarover ben ik het met u eens. Het is goed dat dat gescheiden is. Aan de andere kant vind ik wel dat een dierenwelzijnstoets ook kan worden meegenomen in de afweging of er wordt voldaan aan milieuvoorwaarden. Er moet toch een minimale ruimte zijn bij het afwegen van het afleveren van een vergunning of niet, om dierenwelzijn daarin een plaats te geven. Dat is het enige wat hier wordt gevraagd: geen integratie maar toch ergens een toets op het vlak van dierenwelzijn waarmee men rekening kan houden in de beoordeling of men de vergunning verleent of niet.

Tinne Rombouts (CD&V): Minister, ik heb nog een vraagje naar verduidelijking. Ik begrijp volkomen dat wat betreft de milieuvergunning de wetgeving duidelijk omschrijft welke criteria moeten worden afgewogen. Ik ben er altijd van uitgegaan, zeker ten aanzien van dierenproeven, dat daar regelgeving rond bestaat en er effectief controle op gebeurt. Een overheid kan altijd advies vragen aan verschillende instanties en heeft ook andere mogelijkheden om op een bepaalde manier met adviezen – los of die specifiek in de milieuvergunning worden meegenomen of niet – rekening te houden, in overweging te nemen of er signalen van op te nemen. In principe kan men altijd een advies vragen en kan dat misschien interessant zijn op andere vlakken. Mijn vraag is, los van de milieuvergunning, op welke wijze er toezicht is op een goede exploitatie, in dit geval de dierproeven, want daar is toch wel degelijk wetgeving over en vraag naar eventuele alternatieven. Ik was altijd de mening toegedaan, en heb ook altijd via verschillende kanalen vernomen, dat er wat betreft dierproeven heel duidelijk controle bestaat en gezocht wordt naar alternatieven en dergelijke meer. Kunt u ons wat meer duidelijkheid geven op het toezicht en het eventueel kunnen ingrijpen op de exploitatie van dierproeven indien zij niet correct of niet wettelijk zouden zijn?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik was dus duidelijk niet afdoende duidelijk. Ten eerste kan de provincie altijd beslissen op basis van eigen inzichten. Het is inderdaad vreemd dat je het enerzijds voor advies voorlegt aan de Raad voor Dierenwelzijn en vervolgens zegt dat je geen rekening mag houden met dierenwelzijnscriteria. Dat vind ik een vreemde redenering die men heeft toegepast. Dat weet je toch van bij het begin? Maar goed, men heeft die methodiek gevolgd, waarvan akte.

Ten tweede moet elke dierenproef worden goedgekeurd door een ethische commissie. Voor elke dierenproef en voor elke locatie is er een ethische commissie, die ook uit externe experts samengesteld is. Die ethische commissies staan onder controletoezicht van de Dienst Dierenwelzijn. Daarnaast is er ook nog een deontologisch comité. Dat bestaat op federaal vlak. Wij hebben de erkenning, zoals die op federaal niveau bestond, voortgezet, waarbij de drie gewesten het deontologisch comité alleszins tot eind volgend jaar erkennen. Het deontologisch comité formuleert adviezen, aanbevelingen, best practices, alternatieven en dergelijke meer.

Die stok achter de deur moeten we absoluut behouden, want op het moment van de milieuvergunningsaanvraag weet je zelfs niet welke dierenproeven daar effectief zullen worden uitgevoerd. In dezen gaat de aanvrager in kwestie volgens mijn informatie zelf geen dierenproeven organiseren, maar biedt hij de infrastructuur aan derden aan, aan onderzoeksinstellingen en private bedrijven. Je weet dus niet welke dierenproeven er desgevallend zullen worden gehouden. Je kunt dat dus ook niet beoordelen, aangezien je niet weet welke dierenproeven men van plan is te houden.

Je kunt als provincie zeggen dat je ethisch vindt dat er geen dierenproeven mogen worden georganiseerd op je grondgebied, maar het is toch heel belangrijk

dat we de regelgeving op dat vlak gescheiden houden, zodat wij nog altijd, vanuit heel specifieke dierenwelzijnsoverwegingen, kunnen beoordelen of dierenproeven kunnen doorgaan of niet, case by case. Zo heb je altijd een stok achter de deur.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik wil eerst collega Sanctorum geruststellen – of misschien is ‘teleurstellen’ hier het juiste woord: ik ben het wél roerend eens met de minister. Het punt dat ik maakte, is het volgende. Provinciaal gedeputeerde Ludwig Vandenhove voor Milieu in Limburg zegt dat het mogelijk zou moeten kunnen zijn om de Vlaamse wetgeving aan te passen, zodat dierenwelzijnsaspecten in de milieuprocedure kunnen worden meegenomen. Ik ben het volledig eens met de minister, die zegt dat dat niet kan, omdat men op het moment van de vergunningsaanvraag zelfs nog niet weet wat met die infrastructuur zal gebeuren en de case nog moet worden gemaakt of er al dan niet alternatieven zijn.

Waar ik wel gevoelig voor ben, is dat het vandaag voor burgers onmogelijk is om zich te roeren tijdens een vergunningsaanvraag die leidt tot hetzij dierenproeven, hetzij een exploitatie waarbij dieren gebruikt of verwerkt worden, zoals een nertsenkwekerij. Een positief lichtpunt daarbij was de oprichting van een Provinciale Adviesraad Dierenwelzijn. Groot is dan ook mijn teleurstelling als men in het advies van zo’n raad zegt dat men geen rekening mag houden met elementen van dierenwelzijn.

Mijn punt is dan ook: laat ons er op zijn minst eens over nadenken hoe we in een openbaar onderzoek – voor alle duidelijkheid: niet geïntegreerd in de VLAREM-wetgeving, niet ingekapseld in een milieuvergunning – tegemoet kunnen komen aan een belangrijk maatschappelijk punt. Heel veel organisaties, begaan met dierenwelzijn, verliezen vandaag immers enorm veel tijd door bezwaarschriften op te maken tijdens openbare onderzoeken voor milieuaanvragen. Ik heb dat onder meer gezien bij de nertsenkwekerij in Harelbeke. We moeten bekijken welke structuren we eventueel kunnen opzetten om hen op dat vlak een stem te geven. Een Provinciale Adviesraad Dierenwelzijn leek mij een goede structuur, maar als de gedeputeerde zegt dat men geen rekening mag houden met dierenwelzijn, vind ik dat iets eigenaardigs.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Valerie Taeldeman aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het wegwerken van ruimtelijke knelpunten die energiebesparing bij renovatie bemoeilijken – 536 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, collega’s, op de ministerraad van 19 juni 2015 werd de conceptnota ‘Wegwerken, ruimtelijke knelpunten, energieprestatie’ goedgekeurd. Er werd ook beslist om een transversale werkgroep op te richten die een traject zou uitwerken voor het wegwerken van de ruimtelijke knelpunten in verband met energieprestaties. De vooropgestelde timing was eind 2015.

De conceptnota handelt over de diverse ruimtelijke hindernissen die het bemoeilijken om een woning energiezuinig te maken. De conceptnota geeft een aantal voorbeelden. De rooilijn mag met 14 centimeter overschreden worden voor het plaatsen van isolatie. Dit blijkt echter onvoldoende om de huidige isolatienormen te halen. Afstanden tot perceelgrenzen kunnen niet gerespecteerd worden na het

aanbrengen van isolatie. Het maximale bouwvolume zal wijzigen voor de vernieuwing van een dak met dakisolatie. Dat zijn maar enkele van die voorbeelden uit de conceptnota. Het zou de bedoeling zijn, in het kader van het verbeteren van de energieprestatie van onze woningen, om die belemmeringen weg te werken.

Het traject dat was uitgestippeld voor die transversale werkgroep hield als eerste stap een overleg in met de stakeholders om alle mogelijke knelpunten in kaart te brengen. De tweede stap was het bepalen van initiatieven om die knelpunten weg te werken. Ten derde zouden initiatieven worden omgezet naar regelgevende voorstellen.

We zijn intussen 13 januari 2016. Ik dacht dus dat het een goed moment was om eens te polsen naar de stand van zaken van de werkzaamheden van de transversale werkgroep. Minister, kunt u toelichten wat de stand van zaken is inzake de voorbereiding en de uitvoering van het uitgestippelde traject? Welke actoren werden betrokken in deze transversale werkgroep? Ik zou natuurlijk graag hebben dat u een volledig overzicht kunt geven van alle knelpunten en van alle oplossingen die worden voorgesteld om die ruimtelijke knelpunten, die energiebesparing bij renovatie bemoeilijken, voor eens en voor altijd moeten wegwerken.

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Er werd voor geopteerd het traject met betrekking tot het wegwerken van ruimtelijke knelpunten te integreren in een werkgroep van het Renovatiepact, met name de werkgroep voor de werf 'Werk maken van een geïntegreerder beleidskader'. Er werd voor deze deelopdracht van de werkgroep een beperkt ambtelijk kernteam samengesteld met vertegenwoordigers van het Vlaams Energieagentschap (VEA) en de departementen Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE), Ruimtelijke Ordening, Ruimte Vlaanderen en Kanselarij en Bestuur. De werkgroep maakte reeds een lijst op van ruimtelijke knelpunten en pistes voor oplossingen.

In eerste instantie werd in oktober-november een relatief beperkte werkgroep van direct betrokken stakeholders samengesteld: het VEA, de diensten Beleid, Klimaat en CAPLO, de Afdeling Milieu-integratie en -subsidieeringen van het Departement LNE, het Agentschap Wonen-Vlaanderen, het Vlaams Transitienetwerk Duurzaam Wonen en Bouwen (DuWoBo) en het team Stedenbeleid van het departement Kanselarij en Bestuur, het departement Ruimte Vlaanderen, de architectenvereniging Nationaal Architectenverbond (NAV), de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSg) en de Vereniging Vlaamse Provincies (VVP).

Via deze stakeholders wordt in december-januari een inventarisatie doorgevoerd van gekende knelpunten en vooral ook de mogelijke oplossingen. Een fiche werd verspreid om de gezochte informatie in gestandaardiseerde vorm te kunnen ontvangen en verwerken. Zo kunnen we het knelpunt zien en onmiddellijk ook naar een oplossing uitkijken. Op basis van de verkregen informatie wordt in januari geëvalueerd of een verdere inventarisatie of enquêtering, bijvoorbeeld bij de lokale besturen, opportuun is.

Op dit moment zitten de genoemde stakeholders erbij omdat wij ervan uitgaan dat zij als eersten bij het ruimtelijk probleem terecht komen. Als we merken dat we nog niet ver genoeg gaan, zullen we er ook de gemeentebesturen zelf bij betrekken.

De werkgroep inventariseert in januari oplossingspistes voor de knelpunten. De oplossingspistes worden in februari-maart uitgewerkt door de betrokken beleidsdepartementen. Als we alle knelpunten hebben, en als we merken dat we ver genoeg staan, stel ik voor dat ik dan een rapportering geef aan het parlement. Weet echter dat wij al in februari-maart willen werken aan de oplossingen.

Het geheel van de overlegactiviteiten in het kader van het Renovatiepact wordt van nabij gevolgd door alle partners uit de bouwsector, het middenveld, steden en gemeenten en relevante betrokken administraties. Dat loopt goed. Er zijn 34 stakeholders bij betrokken.

Welke knelpunten concreet zullen worden aangepakt en de manier waarop dit zal gebeuren, zal worden vastgelegd na het overleg met de stakeholders.

Ik vat samen. December-januari: inventarisatie en de oplossingen, met de bedoeling om in februari-maart al te beginnen aan het concretiseren van de oplossingen. We zijn nu half januari. Ik bekijk nu samen met u of ik, zodra de eerste inventarisatie er is, ermee terugkom naar het parlement. Als het parlement daar input voor heeft, is het de bedoeling om daarin zo volledig mogelijk te zijn. Op dit moment is het nog een paar weken te vroeg. Laat ons afspreken dat we dit na de krokusvakantie agenderen.

Eventueel kan dat ook worden besproken met wat mensen die daarbij betrokken waren. Dan zal dat ook meer inhoudelijk kunnen gebeuren. Er is immers sprake van een vrij strak tijdspad, ook voor onszelf.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord en voor uw overzicht van de timing. Ik had enigszins verwacht dat het vandaag waarschijnlijk nog iets te vroeg zou zijn om al een volledig overzicht van de werkzaamheden binnen die transversale werkgroep te hebben. Het is echter goed dat dit alles wordt geïntegreerd binnen het kader van het Renovatiepact, waar het ook thuishoort. Ik ben ook blij met de suggestie die u doet om hier op een bepaald moment terug te koppelen naar de leden van de commissie Energie, zodat wij ook een overzicht krijgen van de inventarisatiefase van de mogelijke oplossingen die worden voorgesteld, in de hoop dat wij ook nog bijkomende suggesties of voorstellen kunnen overmaken. We kijken alvast uit naar het moment waarop dit punt op de agenda van deze commissie zal staan.

Minister Annemie Turtelboom: Voorzitter, hoe pakken we dat praktisch aan? Nemen wij contact op met jullie? We kunnen meteen die afspraak maken.

De voorzitter: Ik stel voor dat we dat doen tijdens de regeling van de werkzaamheden.

Valerie Taeldeman (CD&V): Ook de hervorming van de energiepremies is een onderdeel van het Renovatiepact. Misschien is het goed om een gedachtewisseling te hebben met het VEA over de stand van zaken met betrekking tot de totaliteit van het energiepact. Dan kunnen we meteen een aantal zaken clusteren, in plaats van alles te gaan opdelen.

De voorzitter: Dat lijkt me een goede bepaling wat de opdracht betreft. Voor een sluitende timing kijken we echter naar u.

Minister Annemie Turtelboom: Ik vind het een heel goede suggestie om opnieuw eens een volledige stand van zaken te geven met betrekking tot het Renovatiepact, waarbij dan deze knelpunten ook inbegrepen zijn. Sta me even toe om samen met mijn kabinet te bekijken hoe we dat doen. Over drie weken is er de krokusvakantie. Laten we dus mikken op de eerste, de tweede of ten laatste de derde week na de krokusvakantie om opnieuw een stand van zaken te geven. Over de energiepremies is het politieke overleg volop bezig. Het energiearmoedeplan bevindt zich ook in een laatste fase. We vragen daar dan ook Luc Peeters van het VEA bij, om daar dan een stand van zaken te geven. Voorzitter, wij nemen dan met u contact op met betrekking tot de timing.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): De problematiek is inderdaad al langer bekend. Daar wordt aan gewerkt in het kader van het Energierenovatieplan, zoals de minister net komt toe te lichten. Ik wilde echter eens weten of men er een zicht op heeft hoe lokale besturen in de praktijk omgaan met beperkte vragen tot overschrijding van rooilijnen, van nokhoogte. Of is daar helemaal geen zicht op? Ik had dat graag eens willen weten. Dat er problemen zijn, is alleszins bekend. Die halen ook regelmatig de pers. Misschien gaan bepaalde gemeenten daar op een heel pragmatische manier mee om, wat ik in dit geval wel zou toejuichen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Misschien zou het ook nuttig zijn om in de discussie die we zullen voeren na de krokusvakantie, dan ook het nieuwe premiestelsel voor onroerend erfgoed erbij te nemen. Een geklasseerd gebouw kan onmogelijk voldoen aan een aantal isolatienormen om bijvoorbeeld een REG-premie te krijgen. Daarom zijn de diensten voor Onroerend Erfgoed net voor de kerstvakantie met een conceptnota gekomen met een nieuw premiestelsel, zodat bepaalde premies eventueel kunnen worden toegekend. Zo mag er in bepaalde gebouwen geen driedubbel glas komen. Onroerend Erfgoed zegt niet dat het specifiek enkel glas moet zijn. Dat is dus echt maatwerk. Indien het niet mogelijk is om de norm voor het premiestelsel te halen, zou men bij Onroerend Erfgoed in premies voorzien. Op die manier hoeft men het premiestelsel van de REG-premies niet onderuit te halen, waardoor het minder streng zou worden. Ik zou het nuttig vinden dat ook dit debat mee wordt opgenomen in de algemene discussie over de REG-premies en de vraag van mevrouw Taeldeman.

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Wat de knelpunten van de steden en gemeenten betreft, dat is de reden waarom we ook de VVSG in de werkgroep hebben genomen. Ik heb echter net gezegd dat op basis van de verkregen informatie in januari wordt geëvalueerd of een verdere inventarisatie en enquêtering, bijvoorbeeld bij lokale besturen, opportuun is. De VVSG is immers een koepelorganisatie, terwijl u eigenlijk verwijst naar de ruimtelijke dienst in een gemeente die een probleem pragmatisch oplost, wat echter niet altijd doorstroomt tot bij de VVSG. We zullen dat dus desgevallend uitvoeren, als we merken dat we toch nog niet diep genoeg gaan.

Wat Onroerend Erfgoed betreft, weet ik dat de minister-president een ontwerp aan het maken is om op dat vlak zeker ook een aantal openingen te maken. We hebben daar ook een paar keer een goed debat over gehad in de commissie. Als het gaat over zonnepanelen op een dak bij onroerend erfgoed zijn er wel wat mogelijkheden, maar dat kan niet altijd. Zelfs gewoon isoleren stelt mensen vaak voor grote problemen, terwijl ik heel veel mensen tegenkom die daar vragende partij voor zijn. Binnen de regering werkt men dus aan een ontwerp om openingen ter zake te maken.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, ik kijk uit naar de algemene presentatie en de stand van zaken van het Renovatiepact.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de uitbouw van windenergie in Vlaanderen
– 687 (2015-2016)**

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Bij de vraag van mevrouw Taeldeman kwam het woordje 'knelpunten' het meest naar voren en ik vrees dat het ook bij het onderwerp dat ik hier wil aansnijden, aan de orde is.

Knelpunten bij de uitbouw van windenergie in Vlaanderen komen met de regelmaat van de klok in deze commissie aan bod. Er is eigenlijk ook wel goed nieuws geweest. Vorig jaar werden 85 nieuwe windmolens gebouwd. Echter, de vergunningen hiervoor werden tot drie jaar daarvoor reeds aangevraagd. De doorlooptijd om effectief een turbine te realiseren, is erg lang. Dit zorgt voor onzekerheid bij investeerders en zorgt ervoor dat we het schema inzake de klimaat- en energiedoelstellingen niet kunnen volgen. De sectorfederatie, de Vlaamse WindEnergie Associatie (VWEA), zegt dat we ambitieuzer moeten en kunnen zijn.

Ze werden bijgetreden door u en door de minister-president. U hebt elk ambitieuze uitspraken over windenergie gedaan, ondersteund door wat er is afgesproken in de Vlaamse Regering, namelijk de ontwikkeling van een Fast Lane voor windturbineprojecten, waarbij het uiteraard de bedoeling is om meer windturbines te bouwen in Vlaanderen.

Een van de knelpunten is de Raad voor Vergunningsbetwistingen en de termijnen daar. Minister, ik weet dat u daar niet rechtstreeks voor bevoegd bent, maar als minister van Begroting hebt u wel een belangrijke sleutel in handen om de nodige middelen vrij te maken voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

Dit kwam allemaal samen in de conceptnota Fast Lane. Er werden werkgroepen opgericht. U gaf aan dat het de bedoeling was om in deze periode een aantal concrete resultaten voor te stellen in deze commissie. Op 1 april hebt u gezegd dat u eind 2015 verwachtte dat het participatiehandboek klaar zou zijn. Het is volgens mij een goed moment om een stand van zaken te vragen over die conceptnota Fast Lane.

In die conceptnota was ook sprake van een tenderingstudie, waarvan volgens u ook eind 2015 de eerste resultaten zouden kunnen worden bekendgemaakt. Ik heb er nog niets van gehoord. Hoever staat het daarmee? Wat is de focus van die tendering? Men kan tenderen met terreinen die de Vlaamse overheid zelf in beheer heeft. Men kan tenderen met private terreinen. Er zijn al heel veel onderzoeken rond gebeurd maar er zijn ook heel veel potentiële juridische hindernissen. Hoever staat het daarmee en wat is de concrete bedoeling?

Hoever staat het met de ontwikkeling van de andere tools binnen de Fast Lane zoals het participatiehandboek dat eind 2015 klaar zou zijn?

Een terechte aanklacht vanuit de sector is dat de Raad voor Vergunningsbetwistingen nog altijd een bottleneck is voor heel veel dossiers. Er zijn al een aantal verbeteringen gebeurd. Zijn er nog initiatieven die kunnen worden genomen? Voorziet u in meer middelen en mensen om de doorlooptijd te verkorten?

Windturbines zijn hot. De minister-president heeft het over zeshonderd turbines tegen 2020. U hebt het altijd over vijfhonderd turbines tegen 2020. In de

commissie Energie hebt u ooit gezegd dat u er eigenlijk wel duizend wilt tegen 2020. We ondersteunen u in alle ambitieuze doelstellingen, maar het is belangrijk om duidelijkheid te scheppen over die doelstellingen die we in Vlaanderen willen realiseren in functie van het behalen van de klimaatdoelstellingen die in het 'burden sharing'-akkoord zijn gesloten, maar ook in functie van de sector, die vraagt naar zekerheid. Wat is uw doelstelling voor windturbines?

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Collega's, de cijfers bewijzen dat we goed bezig zijn voor windenergie. Eind 2014 zijn er ongeveer 290 turbines, eind 2015 zijn er dat 380. Dat is een stijging met 31 procent. In 2015 is er ook opnieuw een grote stijging van het aantal zonnepanelen. Dat zijn de twee technologieën waar ik heel sterk op inzet omdat het mature technologieën zijn die fel vooruitgaan en die ofwel zonder subsidies, ofwel met minimale subsidies kunnen worden gerealiseerd.

Voor de concrete uitwerking van de conceptnota is een operationeel kernteam opgericht bestaande uit het Vlaams Energieagentschap, het departement Leefmilieu, Natuur en Energie en Ruimte Vlaanderen. Ze stelden een startnota op met de verschillende geplande stappen en timing. Er werden verschillende werkgroepen opgestart: een planningswerkgroep en een juridische werkgroep. Tevens werd een specifieke studieopdracht rond tendering van windenergie in Vlaanderen aanbesteed.

Binnen de planningswerkgroep is intussen een eerste screening en analyse op basis van de bouwvergunningen uitgevoerd en een eerste reeks quick wins geïdentificeerd. De volledige analyse zal in het eerste semester beschikbaar zijn. Het werk is verder hoofdzakelijk gegaan naar het opstarten van de diverse opdrachten tot de ontwikkeling van de noodzakelijk tools – er is vaak een gebrek aan basisinformatie om de doelstellingen te bepalen – om dit jaar de analyse van zowel de as-is-situatie als het mogelijk potentieel en de consequenties daarvan ten gronde uit te voeren.

De juridische werkgroep stelt momenteel haar werkprogramma samen, waarin de prioritaire externe onderzoekspunten worden gedefinieerd. Dit moet ons zowel inzicht geven in de pijnpunten als in de mogelijke juridische acties om tot werkbare instrumenten te komen.

De externe opdracht 'Opportunities van en mogelijkheden tot tendering van windenergie voor bepaalde zones' wordt deze maand gefinaliseerd en opgeleverd. Er zijn momenteel ook vier tools in ontwikkeling voor de uitwerking van het concept Fast Lane.

In eerste instantie verwijs ik naar een informatiebeheerssysteem voor wind-turbines op land, wat ons in staat moet stellen om accuraat en volledig de status van wind-turbines in Vlaanderen te kennen. Dit is eigenlijk de koppeling van alle vergunningsdata – bouw- en milieuvergunning – en de operationele data. Dit systeem wordt gebouwd op de bestaande digitale databank van de bouwvergunningen voor windenergie en zou in het eerste kwartaal van 2016 klaar moeten zijn. Zo kunnen we veel sneller weten voor hoeveel windturbines een bouwaanvraag is gebeurd en hoeveel er zijn gerealiseerd. Vandaag gebeurt dat via rondbellen. Nochtans is dit essentieel. Je moet weten als er vandaag 100 mensen een windturbine willen bouwen, wat de doorlooptijd is en waar het stopt in het proces. Nu hebben we daar geen zicht op. We weten dat er een heel aantal geblokkeerd zijn bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen, maar niet exact hoeveel. Ik ben het met u eens dat dit het eerste potentieel is dat gedeblokkeerd moet worden.

U zegt dat ik het als minister van Begroting in handen heb, en dat klopt ook. We hebben twee nieuwe rechters voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen

aangeworven en ze zijn op 1 januari gestart. Ik heb ook aan de minister-president de suggestie gedaan dat ze prioritair deze dossiers zouden behandelen. Er zijn zoals gezegd heel wat turbines geblokkeerd. Op basis van informele informatie uit het verleden weten we dat 80 tot 85 procent van die turbines positief in beroep worden vergund.

Om de centrale vraag welke de consequenties zijn verbonden aan steeds toenemende ambitieniveaus voor windenergie op land, te beantwoorden, zijn twee gekoppelde tools in ontwikkeling: een webgebaseerde toepassing voor impactanalyse en een plaatsingsalgoritme voor windturbines. De eerste tool wordt verwacht operationeel inzetbaar te zijn in het eerste semester om dit verder te testen. De uitwerking van de tweede tool start begin 2016 en zal ten vroegste na vier maanden operationeel uitgetest kunnen worden.

Het eindrapport inzake de modellering van complexere effectengroepen zoals landschappelijke inpasbaarheid en intermittentie, zal in het tweede semester van dit jaar worden opgeleverd.

De omgevingsvergunning die dit jaar verder uitrolt en waar minister Schauvliege zeer hard aan werkt, zal het vergunningsproces drastisch vereenvoudigen en verkorten. De aangekaarte problematiek van dossiers geblokkeerd bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen vormt een van de quick wins voor windenergie op land. Onlangs werden dus nog twee extra rechters benoemd om de werking verder te ondersteunen.

We houden minstens vast aan de vastgelegde subdoelstelling voor windenergie tegen 2020 van 500 windturbines. Op basis van de informatie dat ik er nu al ongeveer 390 heb, zeg ik dat ik er meer dan 500 kan halen. Ik heb ooit gezegd dat we zeker naar 600 kunnen gaan. Misschien kunnen we nog meer halen, maar dat is net wat het plaatsingsalgoritme in kaart moet brengen. We gaan na wat de mogelijkheden zijn voor een hogere ambitie. We zullen hoger uitkomen en ik denk dat we er makkelijk 600 moeten kunnen halen. Om exact te zeggen wat een nieuwe subdoelstelling kan zijn, moet ik over meer data beschikken. Doordat we zo duidelijk kiezen voor windenergie, zien we in de cijfers met 31 procent meer, dat dit effectief werkt.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, er staat blijkbaar van alles te gebeuren en er zitten zeker nuttige zaken bij. Als ik met de sector spreek, heeft men het vooral over snellere en eenvoudigere procedures. Minister Schauvliege zet met de omgevingsvergunning een heel belangrijke stap. De twee bijkomende rechters voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen kunnen ook een en ander betekenen. Misschien is er zelfs nog iets meer nodig dan enkel die bijkomende rechters, maar dat debat moeten we misschien met de minister-president voeren.

Een heel belangrijk knelpunt om het potentieel van windturbines effectief te verhogen, is het debat met de autoriteiten inzake defensie en luchtvaart. Zij zorgen voor heel wat restricties zoals interferentie met radarinstallaties. Ik laat me vertellen dat daar zowel technologisch als politiek nieuwe mogelijkheden zijn. Wordt er momenteel vanuit uw beleid overlegd met die autoriteiten inzake defensie en luchtvaart? Kunnen de regels worden aangepast zodat er minder negatieve adviezen komen en het potentieel effectief wordt uitgebreid?

Ik heb u niets horen vertellen over het participatiehandboek dat eind 2015 klaar zou zijn. Hoe zit het daarmee en wat zal de bedoeling daarvan zijn?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Over het aantal windmolens in 2020 kunnen we inderdaad discussiëren. In elk geval heeft sp.a vanmorgen een duidelijk statement gemaakt: voor hen zullen het er 760 worden.

Nog enkele bijkomende bemerkingen. In de juridische werkgroep zou er ook worden gesproken over het tenderingproces, over de juridische aspecten die dit proces zouden bemoeilijken. Is daarover al meer nieuws?

De technologie staat niet stil. Tegenwoordig werkt men met hogere windturbines, die een groter vermogen hebben. Zal dat worden opgenomen in de conceptnota Fast Lane?

De luchtvaart is soms zeer restrictief. Zelf heb ik al initiatieven genomen om met die mensen, bijvoorbeeld van de provincie Oost-Vlaanderen, samen te zitten. Momenteel bestaat er goodwill in functie van de technologie om een aantal zaken erdoor te krijgen. Het is inderdaad wat gek dat men door de gehanteerde afstand van vijftien tot dertig kilometer, afhankelijk van de wind, geen enkele windmolen zou kunnen plaatsen binnen die radius. Dat kan ook bottom-up gebeuren, wat soms een betere weg is dan top-down.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): De Fast Lane voor windenergie zal verder worden uitgewerkt om een aantal knelpunten weg te werken en om windenergie te promoten. Wat me wel wat verontrust, is dat er over tal van zaken weinig of geen gegevens zijn. Het is bijzonder interessant om te weten hoeveel percelen windmolenbouwers hebben gecontacteerd, vaak voor lange termijn. Dat gaat over bijna alle windgunstige gebieden. Het maakt dat er op dat gebied op andere plekken belemmeringen zijn om nieuwe initiatieven te nemen.

Minister, ik neem aan dat u nu op mijn vraag niet kunt antwoorden. Ik vind het toch heel interessant om de windgunstige gebieden te kennen. U kunt zelf interpreteren wat een windgunstig gebied is. Daarover bestaat heel wat kaartmateriaal. Hoeveel procent daarvan is gecontacteerd door een of andere windmolenbouwer? Wellicht is dat de moeilijkste vraag. Hoeveel vergunningen zijn er afgeleverd? Hoeveel vergunningen zijn er afgeleverd die onbetwist zijn en die toch niet zijn gevolgd door een echte investering? Dat lijkt me zeer interessant. En dat lijkt me de gemakkelijkste manier om nieuwe windmolens te creëren.

Het is heel vreemd dat er vergunningen zijn afgeleverd die onbetwist zijn, waarop toch geen investering volgt. Op die plek hou je natuurlijk toekomstige ontwikkelingen tegen, want hoelang is zo'n vergunning geldig? Er zou een regelgeving moeten zijn dat als er binnen zoveel jaar niets gebeurt, iemand anders de kans moet krijgen om daar alsnog te investeren.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Ik wil me bij die laatste vraag aansluiten, niet zonder eerst de heer Gryffroy te bedanken voor zijn helder inzicht en zijn bereidheid om de voorstellen niet alleen te onderschrijven, maar ook te berekenen. Eindelijk iemand die ons begrijpt. Als ik me in het vervolg op de berekening van de heer Gryffroy mag beroepen, dan zal het niet meer de fout van de sossen zijn: hij heeft geteld. *(Gelach)*

Alle gekheid op een stokje, die laatste vraag is heel pertinent, want het gaat over meer dan alleen maar vergunningenbeleid. Wat er vandaag staat, dat zijn windmolens die er gekomen zijn op basis van oudere vergunningen. Als we in de toekomst naar 500, 600 of 760 willen gaan, is de vraag of we daarvoor een maatschappelijk en economisch draagvlak kunnen creëren. We moeten toch iets

meer doen dan alleen de data opvragen en nagaan hoe we de vergunningen-procedure kunnen versnellen.

Ik verwijs naar de recente heisa, waarbij nogal wat economische initiatiefnemers hebben gezegd dat naar aanleiding van de beslissing over de verlenging van de nucleaire centrales, het investeringsklimaat voor hernieuwbare energie drastisch is aangetast. Het heeft geen zin om 700 vergunningen af te leveren als vervolgens niemand zijn geld erin wil riskeren omdat de markt niet rendabel is omdat anderen er al te dominant op actief zijn.

Dat is een discussie die we in de klimaatcommissie – als ze ooit een voorzitter vindt – in dit parlement grondiger kunnen bespreken. Minister, als u echt wilt dat dat gebeurt bij zowel gemeentebesturen als bij investeerders die er hun geld willen instoppen, zult u moeten werken aan een draagvlak en zult u hen moeten overtuigen dat ze niet alleen een vergunning kunnen krijgen, maar dat ze ook hun investering kunnen halen uit het bouwen van zo'n windmolen. In het andere geval is het een ijdele ambitie, wat heel jammer zou zijn als je weet voor welke uitdagingen we staan en vooral welk potentieel er in Vlaanderen is om dat te doen.

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Mijnheer Danen, het klopt, ik hoor dat ook soms, maar het zijn natuurlijk contracten. We bekijken dit met een juridische werkgroep, maar als iemand een contract heeft om op een bepaalde plaats te bouwen en hij bouwt niet, dan moeten we nagaan hoe we in die contracten kunnen inbreken. Inbreken in bestaande contracten is altijd iets dat je met heel veel politieke wil en voluntarisme wilt doen, maar waar je jezelf heel vlug tegenkomt voor een rechtbank.

Dat is een terecht punt waarvan we allemaal vinden dat het niet kan. Als je een aanvraag hebt gedaan en je hebt een vergunning gekregen en de middelen zijn er... Er zijn vandaag nog altijd genoeg investeerders. Ik heb – echt waar – geen signalen gekregen. Uiteraard heeft de elektriciteitsprijs een effect op het rendement, maar wij proberen in deze legislatuur duidelijk lessen uit het verleden te trekken en uit te zoeken op welke manier we hernieuwbare energie kunnen uitbouwen aan een aanvaardbare prijs. Je kunt bij wijze van spreken morgen nog veel meer investeringen krijgen als je het rendement optrekt, maar wij kiezen daar niet voor.

In verband met het participatiemodel, een vraag van collega Bothuyne, is er een openbare aanbesteding geweest van het Vlaams Energieagentschap (VEA). Dat document moeten worden opgeleverd tijdens het eerste kwartaal. Het is een van de taken van de Fast Lane om te kijken op welke manier de bufferzones of de zones waar niet mag worden gebouwd kunnen worden ingekort. In eerste instantie moeten we ervoor zorgen dat het maatschappelijk draagvlak voor windmolens blijft bestaan. Daarom ben ik heel blij dat de havens van Gent en Antwerpen daar een duidelijk offensief beleid rond voeren. Dat zijn in eerste instantie plaatsen waar het maatschappelijk draagvlak wel bijzonder groot is.

In verband met de tendering is men inderdaad gaan kijken naar de juridische obstakels. Die zijn er. We vonden het wel de moeite om te kijken of het mogelijk is om bepaalde plaatsen te tenderen om op die manier de prijzen nog te doen dalen. Het is juridisch complexer dan het principe zelf. Dat wordt op dit moment nog volledig uitgewerkt.

We investeren heel sterk in de informaticabeheerssystemen. Vandaag wordt er nog veel informatie ad hoc verzameld. Er zijn geen systemen ontwikkeld in het verleden die bij wijze van spreken een databank maken waarin staat dat

bijvoorbeeld op een bepaalde dag tien vergunningen zijn afgeleverd, zoveel windmolens werden geplaatst die vijf jaar geleden zijn aangevraagd, of dat er drie aanvragen in beroep zijn op de ene plaats en twee op een andere. Dat hebben we niet. Dat is eigenlijk wel essentieel als we een doelstelling bepalen. We kunnen altijd freewheelen. We kunnen zeggen dat we denken dat we de 500 gaan halen, of 700 of 1000. Eerlijk gezegd...

Bruno Tobback (sp.a): 760!

Minister Annemie Turtelboom: Of 760, bij jullie, berekend door de N-VA.

Bruno Tobback (sp.a): Op basis van gegevens van socialisten.

Minister Annemie Turtelboom: Dan ben ik toch niet meer helemaal zeker of de berekening helemaal juist is. Alle gekheid op een stokje, voor je een nieuwe doelstelling pint, is meer basisinformatie nodig, anders zegt men zomaar een getal. De ene kan zeggen dat hij denkt dat we meer kunnen doen dan 500, maar hoeveel meer is dat dan? Zoveel mogelijk, maar wat is zoveel mogelijk? Dat is geen juiste manier van werken.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik dank de minister voor haar antwoord en de collega's voor de bijkomende vragen en berekeningen. Het is duidelijk dat de Fast Lane heel wat ambities heeft, maar de Fast Lane zelf niet altijd zo 'fast' gaat. Ik begrijp dat er heel wat zaken pas in de eerste helft van 2016 zullen worden opgeleverd. We moeten vooral eenvoud nastreven. Ik hoor een aantal tools aangekondigd worden: algoritmen, modellen, handboeken en dergelijke meer. We moeten het voor exploitanten van windmolenenergiebedrijven eenvoudig maken om effectief een vergunning te kunnen aanvragen op de juiste locatie en daarvoor een draagvlak te gaan creëren. Het overleg met Defensie en de luchtvaart is een van de meest cruciale zaken die u kunt realiseren in het kader van die Fast Lane. Ik hoop dus dat u vooral daarop inzet. Ik ga ervan uit dat we u over enkele maanden opnieuw kunnen ondervragen om een nieuwe stand van zaken te krijgen, hopelijk met heel veel concrete resultaten om onze ambities waar te maken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het interfederale en het Vlaamse energiepact

– 699 (2015-2016)

VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over het energiepact

– 735 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Het is niet voor het eerst en het zal niet voor het laatst zijn dat dit thema aan bod komt in deze commissie, en wellicht zal het ook in de plenaire vergadering regelmatig aan bod komen.

Zoals u weet, heeft ons parlement in juni kamerbreed beslist om tegen september 2016 een Vlaams energiepact ter stemming voor te leggen. In het federale

regeerakkoord is opgenomen dat het er eind 2015 moest zijn. Bij mijn weten is dat er tot nog toe niet. De minister heeft aangegeven dat energie uit hernieuwbare bronnen voorrang moet krijgen op het net. De beslissing van haar federale collega Marghem dreigt er echter toe te leiden dat het productiepark niet steeds optimaal wordt benut omdat de nucleaire energiecentrales niet flexibel kunnen worden aangestuurd. Een van de gevolgen daarvan zal zijn dat energie uit hernieuwbare bronnen in de praktijk niet steeds voorrang kan krijgen, waardoor de merit order wordt verstoord.

De merit order is een rangorde van de in te zetten productiecapaciteit aan de hand van de hoogte van de kortetermijn variabele kosten van een eenheid: primaire energiekost, emissiekosten van CO₂, onderhoudskosten, transmissietarieven, taksen en heffingen, enzovoort. Die order zorgt er ook voor dat het beschikbare productiepark op de meest optimale wijze wordt ingezet. Productie-eenheden met lage marginale kosten, zoals wind en zon, staan helemaal vooraan in die merit order en draaien steeds indien ze beschikbaar zijn, daarna volgen de waterkrachtcentrales en de biomassacentrales. Vervolgens komen de nucleaire eenheden.

Ik heb daarbij de volgende vragen. Een interfederaal energiepact zou een oplossing moeten bieden voor de ambitie van de Vlaamse Regering om voluit te kunnen gaan voor hernieuwbare energie. De recente beslissing om de nucleaire centrales tien jaar langer open te houden, dreigt echter de Vlaamse energieambities onderuit te halen en zal er bovendien voor zorgen dat het productiepark niet optimaal kan worden benut.

Wat is de stand van zaken van het interfederale energiepact? Tegen wanneer wordt het verwacht? Wat is de stand van zaken van het Vlaamse energiepact? Kan het Vlaamse energiepact verder worden uitgewerkt wanneer er nog geen interfederaal energiepact werd afgesloten? Welke stappen zult u nemen om zowel het Vlaamse als het interfederale energiepact in de goede richting te duwen?

Een tweede reeks vragen gaat over de vraag naar energie, en het aandeel van elektrische energie. Elektrische energie is slechts goed voor 25 procent van onze energievraag. Wordt in het Vlaamse en interfederale energiepact rekening gehouden met de totale energievraag? Welke elementen van de totale energievraag, naast de elektrische, zullen bij prioriteit worden aangepakt? Wanneer kunnen we een plan van aanpak voor de totale energievraag verwachten?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ik probeer kort te zijn, want de heer Danen heeft de context al geschetst, met de resolutie die hier in juni 2015 kamerbreed is goedgekeurd. Begin oktober hebben we u daarover ook al ondervraagd, want we hoopten in de Septemberverklaring al te vernemen hoe een Vlaamse energievisie en een energiepact tot stand zouden kunnen komen. Dat is niet gebeurd. In oktober zei u dat u aan een eigen visienota werkt, en dat u daartoe werkgroepen opstart. Bovendien, zo stelde u, is met de federale, Waalse en Brusselse collega's al informeel overlegd, wat leidde tot afspraken over werkgroepen. Sindsdien werd het behoorlijk stil over dit onderwerp.

Ondertussen zijn wel belangrijke stappen gezet. Er werd niet alleen een Belgisch klimaatakkoord afgesloten, ook wereldwijd werd in Parijs een akkoord bereikt. Het is duidelijk dat een grootschalige energietransitie aan de orde is. Daartoe is het broodnodig dat alle neuzen in dezelfde richting staan en een rechtszeker kader wordt gecreëerd om de nodige investeringen mogelijk te maken. De heer Danen verwees er ook al naar: de beslissingen over kernenergie, aardgascentrales en de strategische reserve hebben een impact op de ontwikkelingen inzake hernieuwbare energie en energiebesparingen, en vice versa. Het is

onmogelijk om een goed energiebeleid uit te tekenen vanuit Vlaanderen alleen, of vanuit het federale niveau alleen. Elk parlement heeft signalen in die zin gegeven. Het Vlaams Parlement en het Waals Parlement hebben daarover een resolutie goedgekeurd, en binnenkort zal dat ook op federaal niveau gebeuren. Dit past in een brede, Europese context. De ontwikkeling van een Europese energie-unie wordt concreet. Onze visie moet daarin passen.

Minister, wat is de stand van zaken betreffende de opmaak van een Vlaamse energievisie? U kondigde die op 7 oktober aan. In welk stadium zitten de verschillende werkgroepen? Is er overlegd met de verschillende stakeholders voor de opmaak van die Vlaamse energievisie? Wie zijn die stakeholders? Hoever staat het overleg om te komen tot een interfederale energievisie? Wat is de timing? Welke visie wordt aangehouden? Wanneer zal de in dat kader relevante strategische nota worden voorgelegd? Wat is de inhoud van die nota? Hoe dan ook zal er een Vlaamse energievisie nodig zijn. Wat is op dat vlak de stand van zaken? Hoe zult u de energievisie en het energiepact in de ontwikkeling van de Europese energie-unie inpassen?

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Voorzitter, collega's, de uitwerking van de energievisie moet worden gekaderd aan de hand van twee recente beslissingen: enerzijds het afsluiten van het klimaatakkoord in Parijs en anderzijds de uitwerking van het governance-model voor het EU-beleidskader 2030 voor energie en klimaat. U weet dat de minister-president een Vlaamse klimaatop heeft aangekondigd. Onze energievisie moet daar een essentieel onderdeel van zijn. Minister Schauvliege is overigens als bevoegde minister heel erg vragende partij voor zo'n klimaatop.

Op 18 november 2015 heeft de Europese Commissie, samen met de 'State of the Energy Union', richtsnoeren bekendgemaakt voor de opmaak van het geïntegreerd energie- en klimaatplan dat door iedere lidstaat in het kader van de governance van de 2030-doelstellingen voor het Europese energie- en klimaatbeleid moet worden opgemaakt. In 2016 moet de modellering van het referentie- en beleidsscenario gebeuren. In 2017 moet het ontwerpplan aan de Europese Commissie worden bezorgd en in 2018 moet het plan worden afgewerkt.

Er is op dit ogenblik geen vooruitgang op het vlak van de uitwerking van het interfederale energiepact. Een einddatum is dan ook moeilijk te voorspellen. Er hebben op interfederaal niveau twee vergaderingen plaatsgevonden, en dat was het. Zoals ik reeds eerder in deze commissie zei, wacht ik niet langer op dit interfederaal energiepact. Onze Vlaamse visie en ons Vlaams energiepact kan worden uitgewerkt zonder te wachten op een interfederaal pact. Binnen twee weken zal ik een nota voorleggen waarin drie elementen zullen zitten. Een: ik wil bij de uitbouw van een energievisie een burgerparticipatie realiseren. Twee: uiteraard wil ik dat het Vlaams Parlement, dat de resolutie heeft goedgekeurd, een input aanlevert. Drie: ik wil alle sociale partners en de milieu- en maatschappelijke organisaties hierbij betrekken. Dat zijn drie essentiële elementen bij de uitbouw van een Vlaamse energievisie. Ik heb daarover al veel contacten gehad. Veel mensen willen meewerken. De goede wil is groot.

Binnen twee weken zal ik het concrete traject uit de doeken doen betreffende de werking van de werkgroepen en hoe het stakeholdersoverleg en de burgerparticipatie worden aangepakt.

Ik geloof echt in een bottom-up benadering, dat is de beste manier om een breed draagvlak te hebben. Een energievisie kan ervoor zorgen dat men zich bewust is van de wijze waarop die visie vorm moet krijgen en van de wijze waarop de burger, het bedrijf en de organisatie een steentje kunnen bijdragen. Er is niet

alleen het luik hernieuwbare energie. Energie-efficiëntie is een verantwoordelijkheid van heel veel verschillende gebruikers. Energie-intensieve bedrijven zijn daar heel intensief mee bezig, kmo's veel minder. Heel wat gezinnen zijn daar heel intensief mee bezig, maar andere totaal niet.

Die bottom-up benadering is essentieel met daarin de participatie van het parlement, de burger en het middenveld waaronder de werknemers- en werkgeversorganisaties en de milieuorganisaties.

Enkel rekening houden met elektrische energie in een energievisie en een energiepact zou een visie onwaardig zijn en een heel eenzijdige kijk op de zaak betekenen. Energie is naast elektriciteitsproductie ook energie-efficiëntie, verwarming, flexibiliteit, opslag, governance, brandstoffen, financiering enzovoort.

We zullen heel duidelijk moeten afbakenen waarmee we zullen starten. Als we overal tegelijk starten, lopen we het risico dat er niets vooruitgaat. Het duidelijk afbakenen van de procedures en van de thema's is de beste manier om tot een goede energievisie te komen op Vlaams vlak.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, ik stel vast dat Vlaanderen het op dat vlak beter doet dan de federale overheid. Het stelt me niet echt gerust wanneer u zegt dat er op interfederaal vlak heel weinig beweging is, maar dat is zeker niet alleen uw verantwoordelijkheid. Ik hoop dat u uw collega in de Federale Regering zult aanporren om daar verder werk van te maken. Dat zal mogelijks ook niet veel effect hebben maar als men niets probeert, kan men ook niets winnen.

Ik ben blij te horen dat niet alleen elektrische energie deel zal uitmaken van het pact en dat het volledige pakket zal worden bekeken. U hebt gezegd dat u over twee weken een traject zult voorstellen met daarin drie pijlers: de burger, het parlement en de sociale partners. Dat stelt me tevreden. In een van mijn eerste uiteenzettingen in dit parlement vroeg ik al om burgers meer te betrekken bij het energiebeleid. We merken immers dat de manier waarop mensen naar windmolens kijken, een impact heeft op het al dan niet aanvaarden daarvan. Als mensen daar meer bij betrokken worden, dan wordt dat voor hen ook gemakkelijker te aanvaarden.

Minister, u zegt dat u werkgroepen zult opstarten. Maar wanneer wilt u dan landen met dat pact? De afspraak was september 2016. Kunt u die timing handhaven of schuift u een andere timing naar voren?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, u hebt een aantal belangrijke zaken gezegd. Over twee weken komt er een nota, u wilt ook werken aan een globale aanpak inzake energiebeleid en u hebt gewezen op de drie pijlers: burgerparticipatie, input vanuit het parlement en het betrekken van het ruime middenveld. Dat is een bijzonder goede zaak waar u zeker onze steun in hebt.

Ik wil hier nog twee belangrijke elementen aan toevoegen. Die oefening moet met de nodige wetenschappelijke ondersteuning gebeuren. Als we scenario's voor de toekomst uittekenen en een visie willen ontwikkelen, dan moet die wetenschappelijk onderbouwd zijn. Ik hoop dat daarvoor in de nodige mensen en middelen wordt voorzien. In Vlaanderen zijn heel wat instanties actief die een belangrijke inbreng kunnen hebben: het Planbureau, EnergyVille enzovoort. Zij zijn bijzonder relevant om van deze oefening een succes te maken.

Ik hoop dat we snel tot een goed onderbouwde Vlaamse energievisie komen met een breed draagvlak bij burgers, middenveld en parlement. Voor de uitvoering

daarvan is afstemming met de federale collega, de Europese collega's en de collega's uit de andere gewesten noodzakelijk. Een Vlaamse energievisie heeft geen enkele zin als ze niet past bij een breder beleid dat mee wordt ondersteund vanuit de federale overheid en Europa. Het is dan ook belangrijk dat u uw federale collega duidelijk maakt dat ze niet op een bedrijfshoofdkwartier in Parijs moet zijn om het energiebeleid in ons land vorm te geven, maar dat ze met u moet praten en met de collega's van de Waalse Regering en Brusselse Regering. Dat is de enige manier waarop we effectief duurzaamheid, betaalbaarheid en zekerheid kunnen garanderen inzake energie voor de toekomst. U kunt er van op aan dat ook onze partij die boodschap luid en duidelijk zal doorgeven aan uw federale collega. Ik hoop van u hetzelfde.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Een wetenschappelijke onderbouwing is inderdaad belangrijk. Daarnaast is het ook van belang te weten wat het exact verbruiksprofiel van Vlaanderen is. Hoe meer ik rondvraag bij de stakeholders, hoe diffuser het antwoord wordt. Noch Elia, noch de distributienetbeheerders kunnen daar op een goed onderbouwde manier op antwoorden.

Met het oog op het productiepark van de toekomst, dat deel moet uitmaken van de energievisie, is het belangrijk te weten of we bijvoorbeeld een badkuipprofiel hebben. Daarbij heeft men in de voormiddag en namiddag weinig energie nodig en 's ochtends en 's avonds meer. Als je dan kunt werken met een platte douche, als ik het zo mag uitdrukken, en je die randen kunt afvlakken naar de rest, dan heb je misschien geen 16.000 megawattinstallatie nodig maar misschien maar 12.000 megawattinstallatie. Als je dan doorvraagt naar de exacte verbruiken, zijn die moeilijk te krijgen.

Ik zou zeer graag met het federale niveau kunnen samenwerken. Maar als het echt niet lukt? Ik heb hier een site voor mij, namelijk 'Climate Change'. Dat is een calculator die bepaalt, bijvoorbeeld als je in 2050 min 87 procent broeikasgassen wil hebben ten overstaan van 1990, wat er dan moet gebeuren. Als ik kijk naar de maatregelen die moeten gebeuren, situeren die zich praktisch allemaal op Vlaams niveau. Men zegt bijvoorbeeld, puur hypothetisch, dat alle gezinnen een zonneboiler moeten hebben, of dat we 150 windmolens per jaar moeten bouwen tegen 2050. Dat is Vlaamse materie. Offshore zijn er 65 stuks, en dat is federale materie. Energie-efficiëntie is ook Vlaamse materie. Als ik kijk naar alle maatregelen die men voorstelt, bijvoorbeeld dat 80 procent van de gezinnen een warmtepomp zou zetten, 80 procent van de wagens elektrisch zou zijn en het transport met andere vervoersmiddelen zou gebeuren, dan zie ik nog weinig federale materie in 2050. Ik ga ermee akkoord dat we het federale niveau erbij moeten betrekken, maar ik wil niet dat we binnen twee jaar moeten zeggen dat we geen Vlaamse energievisie hebben omdat we niet konden samenwerken met minister Marghem. Dan wordt het desnoods een Vlaamse energievisie waar de federale overheid later eventueel op kan inpikken, maar geen visie hebben omdat de samenwerking met minister Marghem niet lukt, daar pas ik voor.

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Ik denk dat we het in het parlement wel eens zijn. Ja, ik blijf inzetten om een interfederale visie te hebben, maar we mogen ondertussen niet stilzitten. Wetenschappelijke onderbouwing? Ja.

U vraagt me naar de timing. Ik heb al veel contacten gehad de voorbije dagen om te kijken wat het werkritme is. Als we input verwachten van mensen, moeten we ook kijken wat men aankan. Als we gaan zorgen voor én de opslag, én de flexibiliteit, én de hernieuwbare energie, én de energie-efficiëntie voor bestaande en nieuwe gebouwen enzovoort, als we alles gaan doen, dan moeten we ook heel

goed bepalen waarmee we starten, en als dat rond is, wat we vervolgens doen, enzovoort. We moeten proberen heel duidelijk af te bakenen, ook voor burgerparticipatie, wat we voorleggen en wat de input is die we verwachten. Als ze iets moeten zeggen over én financiering, én opslag, én flexibiliteit én hernieuwbare energie, dan vraag je alles en vraag je eigenlijk niets. Dat is de reden waarom ik binnen twee weken duidelijk wil afbakenen hoe we starten en wat het traject is. Zo hebben we ook gewerkt voor het Renovatiepact en dat werkt goed. De input komt eruit en we zijn met de implementatie echt bezig. We hebben bijvoorbeeld tijdens de laatste ministerraad de E-peilen bepaald voor de niet-residentiële gebouwen vanaf 2017, met een verstrenging erbij vanaf 2018-2019. We zijn stap voor stap knopen aan het ontwarren en zaken aan het oplossen. Wordt dus vervolgd.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Wat betreft de Vlaamse energievisie, mijnheer Gryffroy, moeten we niet wachten en mogen we niet wachten om onze eigen visie uit te werken. Maar in de praktijk, bij de uitvoering ervan, zullen we uiteindelijk naar een samenwerking moeten gaan, misschien in een copernicaans model, waarbij de federale overheid zich inschakelt in wat vanuit de deelstaten komt. U hebt gelijk, de grootste toekomstambities kunnen worden waargemaakt met deelstaatbevoegdheden rond hernieuwbare energie, energiebesparing en dergelijke meer, dat allemaal passend in een sterk Europees kader. De Europese energie-unie is een bijzonder belangrijke ontwikkeling waarin we ons moeten en zullen inschakelen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Valerie Taeldeman aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de energielening – 701 (2015-2016)

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, in het begin van 2015 stond op het budget 15 miljoen euro voor de Vlaamse energieleningen. Naar aanleiding van de begrotingsgesprekken en de gestemde begroting eind 2015 is het budget voor de Vlaamse energielening opgetrokken naar 30 miljoen euro. Daarmee liggen de beschikbare middelen al bijna drie keer zo hoog als de 10 miljoen euro waarin destijds voor de energielening was voorzien in het kader van het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost (FRGE).

Volgens de website van het Vlaams Energieagentschap (VEA) zijn er in 2015 4371 energieleningen toegekend. Vanuit de commissie Energie kunnen wij alleen maar beamen dat die Vlaamse energielening echt wel een succesverhaal is. De energielening is al dikwijls ter sprake gekomen in het parlement. De ruime communicatie heeft bijgedragen tot het succes, alsook de uitbreiding naar de gemeenten waar de energielening kan worden aangevraagd. Minister, ik herinner me dat u daar vorig jaar een speerpunt van maakte en dat u uw kabinet persoonlijk hebt ingeschakeld om alle lokale besturen op te bellen die nog geen deel uitmaakten van een lokale entiteit. Als ik het goed voorheb, zijn er vandaag nog slechts twee gemeenten die geen deel uitmaken van een entiteit, met name Linkebeek en Wezembeek-Oppem, maar daar gaan we niet in detail over praten in deze commissie. Ik kan alleen maar zeggen dat er ondertussen heel wat lokale besturen zijn aangesloten zodat ook die inwoners er terecht kunnen voor een energielening.

Interessant is in Limburg het initiatief rond de DuwolimPlus-lening (Duurzaam Wonen Limburg), een energielening waarbij het mogelijk is om 10.000 euro van de Vlaamse energielening op te nemen, waarbij men dat bedrag dan verhoogt naar 30.000 euro. Het is een soort uitbreiding op de bestaande energielening. Het maakt het voor de Limburgers mogelijk om een bedrag te ontfemen van 40.000 euro. Aan die Limburgse energielening is ook begeleiding en advies door een energieadviseur gekoppeld. Die adviseur komt aan huis voor een technisch en financieel vooronderzoek, geeft raad over de werken, zoekt hij mee naar een geschikte aannemer en begeleidt eventueel mee de werf. Die 'ontzorgende' toevoeging aan de energielening lijkt mij zeer positief. In Limburg is de periode waarbinnen de lening moet worden terugbetaald bovendien geen vijf, maar tien jaar.

Naast het verlengen van de terugbetalingstermijn denken we dat het nuttig zou kunnen zijn om de gezinnen die een energielening zijn aangegaan, in de eerste jaren vrij te stellen van het terugbetalen van die lening. Op die manier kunnen gezinnen financieel weer helemaal op hun pootjes terechtkomen.

Minister, vorig jaar zijn er 4371 energieleningen toegekend. Ik ga ervan uit dat niet iedereen 10.000 euro ontleent, maar dat er ook voor minder ontleend wordt. Kunt u aangeven wat het gemiddelde bedrag is dat gezinnen ontfemen? Men kan voor verschillende zaken een lening aangaan: dat gaat van huishoudelijke toestellen tot zonnepanelen en dakisolatie. Waarvoor wordt het meest ontleend?

Ik heb in krantenberichten opgepikt dat u het budget voor de energielening nog verder omhoog zou trekken. Bedoelt u daarmee dat u van plan bent om die 10.000 euro te verruimen naar bijvoorbeeld 20.000 of 25.000 euro, of verwacht u zo veel Vlaamse energieleningen dat men niet binnen het budget van die 30 miljoen euro kan blijven?

Kan de energielening in Limburg een inspirerend voorbeeld zijn? Wat is uw mening daarover?

Een volgende vraag gaat over de administratiekosten die aan de energielening verbonden zijn. Wordt bij de bepaling van de dossierkosten al een onderscheid gemaakt op basis van de grootte? Zou het, rekening houdende met zeer de lage rentes op dit moment, financieel gunstiger kunnen zijn voor de overheid om het geld voor de energielening te lenen op de markt en zich als overheid borg te stellen voor die lening, in plaats van het budget voor de energielening op de Vlaamse begroting te nemen? En mocht u eraan denken om het bedrag van 10.000 euro op te trekken, is er dan ook bereidheid om de terugbetalingstermijn, die momenteel op vijf jaar staat, te verlengen?

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Wat u zei over Linkebeek en Wezembeek-Oppem, klopt. We zijn door veel en intensief te overleggen van 28 naar nog 2 blinde vlekken gegaan, maar ik moet eerlijk zeggen dat ik een beetje vast zit bij die 2 gemeenten. Het is misschien niet toevallig dat het facilitengemeenten zijn. Misschien zit het daardoor wel geblokkeerd. Ik zou heel graag naar nul willen gaan, omdat ik vind dat ook de mensen die daar wonen, er belang bij hebben om hiervan gebruik te kunnen maken, maar het overleg stukt, wat misschien wel te maken heeft met de aard van de gemeenten.

Op dit ogenblik is het gemiddelde bedrag dat voor een energielening wordt aangevraagd, 7460 euro. Ik heb inderdaad op een bepaald moment gezegd dat ik overweeg om dat bedrag van 10.000 euro eventueel op te trekken, maar we merken dat die nood er vandaag nog niet is. Maar ik monitor dat wel. Vorig jaar was het gemiddelde bedrag een stuk lager. Ik denk zo'n 2000 à 3000 euro lager, maar ik weet het niet meer precies. Het feit dat het nu hoger ligt, sluit niet uit

dat er misschien een tendens is om meer investeringen te willen doen. We hebben bovendien het budget opgetrokken naar 55 miljoen euro. Zo gaan we op een jaar tijd van 15 miljoen naar 55 miljoen euro. Als we dan merken dat er een tendens is en dat die grens van 10.000 euro een rem is, moeten we overwegen om dat op te trekken.

Aan de hand van het kredietbeheersysteem kan inderdaad nagegaan worden waarvoor de lening wordt toegekend. Het is heel goed dat we zulke gedetailleerde data hebben over de energieleningen. We hadden het daarstraks over windmolens. Als ik zo'n datasysteem zou hebben voor de windmolens, zou het veel gemakkelijker zijn om te zeggen waar de knelpunten zitten en waar we naartoe gaan. Hier zien we echt een opsplitsing per provincie, het gemiddelde bedrag van de lening, waar de leningen naartoe gaan, wat de doelgroep van de leningen is, hoe ze terugbetaald worden. Elke keer als we de informatie hebben, kunnen we exact weten waar de knelpunten zitten, hoe we die moeten wegwerken enzovoort.

In 2015 werd 33 procent gebruikt voor hoogrendementsbeglazing, dakisolatie was 23 procent, condensatieketels 16 procent, muurisolatie 11 procent en zonnepanelen 9 procent. In de begroting voor dit jaar gaan we dus naar 55 miljoen euro. Voor de besteding ervan wordt rekening gehouden met het feit dat de energielening nu in bijna alle Vlaamse gemeenten beschikbaar is. We merkten dat voor 2015 de provincie Oost-Vlaanderen achterophinkte, doordat we nog een grote blinde vlek hadden rond Dendermonde, maar die is sinds een paar maanden ook opgelost.

Daarnaast is het de bedoeling om, na de regionalisering in 2014 en de overdracht en implementatie van de bevoegdheid in 2015, het instrument te optimaliseren. We denken daarbij aan een verdere uitbreiding van de lijst van toegestane investeringen en een verlenging van bepaalde terugbetalingstermijnen, evenals aan een harmonisering van de doelgroep, teneinde tot een optimale afstemming van de verschillende instrumenten te komen.

Een verhoging van het te ontfangen bedrag is op dit moment zeker niet de eerste prioriteit omdat we ondertussen de mogelijkheid hebben geboden om een tweede lening aan te gaan wanneer de eerste volledig terugbetaald is.

Bij de optimalisering van de lening laten we ons inspireren door goede voorbeelden en praktijken, zowel in binnen- en buitenland. De DuwolimPlus-lening van de provincie Limburg is er daar zeker ook een van. Het feit dat men wil uitbreiden, is altijd goed. Dat betekent dat zij dat toch ook als een zeer goed instrument beschouwen.

De energiehuizen ontvangen een vergoeding per dossier dat zij toestaan en in omloop brengen. We onderscheiden vier categorieën van dossiers: ten eerste, lening aan een natuurlijk persoon – niet-doelgroep: 280 euro; ten tweede, lening aan een natuurlijk persoon – doelgroep – niet-Energy Service Company (ESCO): 600 euro; ten derde, lening aan een natuurlijk persoon – doelgroep – ESCO: 1240 euro; en ten vierde, lening voor een energiezuinig huishoudtoestel: 140 euro.

Voor de leningen aan een natuurlijk persoon, in de doelgroep die aan 0 procent zit, en ESCO, betekent dit dat de terugbetaling gebeurt met wat men minder betaalt aan de energiefactuur. Daar geven we 1240 euro, omdat dat veel meer ontzorging en begeleiding vraagt. Op die manier willen we ook de energiehuizen stimuleren, niet alleen om naar de gemakkelijke doelgroepen te gaan maar om vooral ook naar de moeilijke doelgroepen te gaan.

De vergoeding houdt dus rekening met de werklust die een categorie van dossier genereert. We merken dat in de cijfers, die ik nog zal bezorgen, want ik heb ze

nu niet bij. Van de 100 procent leningen gaat er een heel groot stuk naar de doelgroepen aan 0 procent. Dat is onze bedoeling. Vandaar dat we dat in de dossierkosten duidelijk maken.

In het kader van de optimalisering van de energielening lijkt het mij nuttig alle elementen en componenten te bekijken, ook de wijze van financiering. Zonder op een beslissing vooruit te willen lopen, is het zo dat in principe de financieringskost voor de Vlaamse overheid lager is dan wanneer een particulier dezelfde lening aangaat bij een bank. Het is dus financieel gunstiger om als overheid de middelen in de begroting te voorzien. Er is bovendien het aspect ontzorging via de energiehuizen. Zij kennen de premies en de leningen. Zij hebben veel expertise. Ik ben ervan overtuigd dat een combinatie van de drie en een goede communicatie het succes verzekeren.

Zoals al vermeld, is de verlenging van de terugbetalingstermijn voor de doelgroep een wijziging die we dit jaar wensen door te voeren. Een vrijstelling van terugbetaling in de eerste jaren lijkt ons geen noodzaak, gelet op de relatief beperkte leningsbedragen en de daaraan gekoppelde mensualiteiten, en rekening houdend met het uiterst kleine aantal wanbetalingen waarmee we geconfronteerd worden: slechts 0,5 procent van het totaal aantal kredieten in portefeuille.

De voorzitter: Mevrouw Taeldeman heeft het woord.

Valerie Taeldeman (CD&V): Minister, dank u voor uw uitvoerige antwoord. Ik wil hier eerst en vooral duidelijk stellen dat het toch een prestatie is dat in zo goed als alle 308 Vlaamse steden en gemeenten die energielening er is en dat de inwoners er kunnen gebruikmaken van het instrument. Het is een prestatie dat veel steden en gemeenten zich aangesloten hebben op basis van een goede communicatie die van hieruit werd gevoerd.

Dank u ook voor het feit dat u de gemiddelde bedragen van die energielening hebt gegeven. Misschien kan de commissiesecretaris een overzicht bezorgen van de gedetailleerde cijfers die u zegt te hebben, per provincie en volgens wat er precies werd aangevraagd. Het kan voor ons interessant zijn om die gegevens via mail te krijgen.

Ik heb begrepen dat in 2016 de Vlaamse energielening verder zal worden geoptimaliseerd, met onder meer het verlengen van de ontlendingstermijn, en dat er ook zal worden gewerkt aan het harmoniseren van de doelgroep.

Minister, intussen hebben meer dan tweehonderd Vlaamse steden en gemeenten het burgemeestersconvenant ondertekend. Daarmee engageert de stad of gemeente zich om een energieactieplan op te maken, met een aantal projecten op het vlak van energie. Ik vernam dat een aantal steden en gemeenten in het kader van dat burgemeestersconvenant of in het kader van dat actieplan eraan denken om de 2 procent rente die momenteel van toepassing is voor een bepaalde doelgroep, over te nemen als lokaal bestuur. Dat zou een actie van steden en gemeenten kunnen zijn, waarbij ze voor al hun inwoners 0 procent rente voorzien op de Vlaamse energielening. Minister, is dat mogelijk? Kan dat worden verwezenlijkt samen met die energiehuizen?

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Kan dit voor Linkebeek en Wezembeek-Oppem rechtstreeks via de distributienetbeheerders? Dat is een mogelijkheid.

Ik heb al eens gevraagd of de kosten van de huidige energielening allemaal manueel worden afgehandeld. U zei toen dat we dit zouden digitaliseren. Wat is daar de planning voor? Het ging toen om een kost van iets meer dan 1200 euro.

Min de opbrengst van de rente, was het een nettokost van 880 euro op een gemiddeld bedrag van 4430 euro.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik denk dat het ontzorgingsprincipe ook een belangrijk aspect is hierbij. Voor mensen die een voldoende hoog inkomen hebben, maakt de vraag of ze nu 0,5, 1, 1,5 of 2 procent interest per maand betalen wel een beetje uit, maar dat gaat in de meeste gevallen maar om enkele euro's. Ik denk dat, als mensen bepaalde investeringen niet doen, dat naast het financiële inderdaad vooral te maken heeft met het ontzorgende: men weet niet waar men moet beginnen, men weet niet wat het belangrijkste is, men kent geen aannemers, men heeft verhalen van burens gehoord over gevallen waarin het is misgelopen enzovoort. Een van de succesfactoren van het DuwolimPlus-project in Limburg is dat het een heel belangrijke ontzorgende taak heeft. Ik weet dat bepaalde groepen ook enigermate gebruik kunnen maken van een door energiehuizen aangeboden ontzorging, maar het lijkt me veeleer raadzaam om die ontzorgingsmogelijkheid uit te breiden voor de hele groep die van de energielening gebruikmaakt, dan dat de groep die nu nog niet kan gebruikmaken van de 0 procent, daar gebruik van zou kunnen maken. Ik denk eerlijk gezegd dat de prioriteit bij die groep veeleer bij het ontzorgingsprincipe dan bij het financiële ligt. Minister, denkt u daar ook zo over?

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Wat de doelgroep betreft, 16,8 procent van de leningen gaat naar die doelgroep van kwetsbare gezinnen, wat een mooi percentage is.

We bekijken of we voor Linkebeek en Wezembeek-Oppem via de distributienetbeheerders kunnen gaan. Dat is een vrij complexe procedure. Het systeem is immers op een andere manier gemaakt. We zijn dat echter aan het bekijken, want we hebben het nu een jaar op de gewone manier geprobeerd en we geraken er niet door. We staan daar dus voor open.

Ik heb inderdaad gezegd dat we moeten bekijken op welke manier we gaan automatiseren en digitaliseren. Zoals ik vorige keer ook heb gezegd in de commissie, focussen we in eerste instantie op het systeem, op het ervoor zorgen dat het werkt. We hebben de bevoegdheid overgenomen. Federaal werkte het niet. Bij ons werkt het bijzonder goed. We hebben ons eerst daarop geconcentreerd. Dat is werk, maar de eerste prioriteit blijft wel het ervoor zorgen dat het bij de mensen geraakt. We gaan zeker ook werken aan de digitalisering, maar het is een kwestie van: wat doen we eerst en wat doen we nadien?

Wat de vraag over de gemeenten en die 0 procent betreft: graag, maar dat is een gemeentelijke beslissing. Als de gemeente zegt voor al haar inwoners 0 procent te willen, dan betekent dit dat ze de budgettaire last van die rentevoet van 2 procent waarop de Vlaamse overheid nu rekent, zal moeten dragen. Uiteraard staan we daarvoor open. Zoals dat project in de provincie Limburg, waarvan ik vind dat het onze Vlaamse energielening echt versterkt, kan dit ook versterkend werken. Het kan er alleen maar voor zorgen dat het succes steeds groter wordt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Robrecht Bothuyne aan Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de groepsaankopen van zonnepanelen
– 707 (2015-2016)**

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Voorzitter, minister, geachte leden, zoals iedereen weet, is de steun voor zonnepaneleninstallaties ondertussen afgeschaft. Die zijn voldoende rendabel zonder ondersteuning, zeker als dit gebeurt in het kader van een groepsaankoop. Minister, dat gaf u al eerder aan. Op 25 maart van vorig jaar stelde u dat het rendement van een PV-installatie aangekocht via een groepsaankoop 5,2 procent bedroeg, terwijl dat voor een individueel geplaatste PV-installatie slechts 1 procent zou zijn.

Er zijn goede voorbeelden van zeer succesvolle groepsaankopen. De provincie Antwerpen heeft er eentje georganiseerd, waarbij 3332 gezinnen samen 52.000 zonnepanelen hebben geplaatst. Ondertussen lopen er ook nog andere groepsaankopen. Vaak gaan gezinnen daarop in in het kader van geplande renovatiewerken aan hun woningen. Het gaat ook over meer dan alleen zonnepanelen. Het gaat ook over spouwmuurisolatie of over andere technische installaties, zoals gasketels of warmtepompen.

Vanuit de sector wordt echter gewaarschuwd voor dat systeem van groepsaankopen. De sector vreest voor een te nadrukkelijke focus op de laagste prijs, wat de kwaliteit van de installaties mogelijk in het gedrang zou brengen, bijvoorbeeld omdat installateurs kiezen voor basiscomponenten, terwijl een technische installatie volgens de sectororganisaties nooit standaard kan zijn, maar net aangepast moet zijn aan de plaats waar de installatie komt. Bijkomend vrezen ze dat voor de plaatsing een beroep wordt gedaan op buitenlandse onderaannemers die de klanten niet het nodige advies geven of geen belang hechten aan de service na verkoop. Op dat vlak is het natuurlijk ook belangrijk om met de initiatieven die we gaan nemen, maximaal te mikken op een economische return, op tewerkstelling hier in Vlaanderen zelf.

Minister, in dat verband had u het eerder in deze commissie over een charter voor groepsaankopen dat u zou opmaken. Dat charter zou het mogelijk moeten maken voor een consortium van lokale installateurs om deel te nemen aan groepsaankopen. Dat is uiteraard goed voor de lokale tewerkstelling en het zorgt ook voor een betere dienstverlening voor de mensen. Dat charter leek ons inderdaad een ideaal instrument om de kwaliteit van de installaties te garanderen en tegelijk een economisch rendement voor Vlaanderen te realiseren.

Minister, hebt u al overleg gehad over dat charter met sectororganisaties, aanbieders van groepsaankopen, provincies en dergelijke meer? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de opmaak van dat charter? Op welke manier zult u de kwaliteit van de installaties daadwerkelijk kunnen verzekeren als mensen ingaan op die groepsaankopen?

U kondigde ook aan werk te zullen maken van een zonnekaart voor Vlaanderen. Die zou klaar zijn tegen de zomer van dit jaar. Hoe zal dat er concreet uitzien? Zult u die timing halen? Wanneer wordt die zonnekaart dus ter beschikking gesteld? Een zonnekaart en groepsaankopen ondersteund via een charter om de kwaliteit te garanderen kunnen heel goede elementen zijn van een campagne, bijvoorbeeld in samenwerking met de sectorfederatie PV-Vlaanderen en

eventuele andere partners, om zonne-energie te promoten in Vlaanderen. Hoever staat het daarmee? Maakt u daar werk van?

De voorzitter: Minister Turtelboom heeft het woord.

Minister Annemie Turtelboom: Collega's, na overleg met de sector, vertegenwoordigd door Bouwunie, Vlaamse Confederatie Bouw, Fedelec, het kwaliteitsorgaan Quest vzw, maar ook organisaties zoals de Gezinsbond en Bond Beter Leefmilieu, maakte het Vlaams Energieagentschap in 2015 een ontwerp van kwaliteitscharter voor groepsaankopen op. Dit ontwerp gaat in op de knelpunten die u aanhaalt: laagste prijs en kwaliteitsrisico's bij zowel de installatie als de installateur; schaalgrootte en gevolgen voor lokale installateurs; transparantie en volledigheid van de voorgestelde offerte.

Het charter wordt nu nagekeken door een extern studiebureau dat onder andere een kwaliteitshandboek opmaakte voor de groepsaankoop van de provincie Antwerpen die al veel ervaring heeft. Zodra deze feedback wordt opgeleverd, zullen we alle betrokkenen uitnodigen en tot de ondertekening overgaan.

Het kwaliteitsaspect staat centraal in het charter. Door het charter te ondertekenen, zullen de initiatiefnemers en organisatoren zich engageren om de voorkeur te geven aan installateurs met een certificaat van bekwaamheid, of bedrijven met een Quest-label. Op die manier komt men ook bij lokale installateurs terecht, wat zeker voor opvolging belangrijk is.

Voor de zonnekaart hebben we een andere piste kans gegeven. Het proefproject van Google Sunroof in de Verenigde Staten en de verwachte uitbreiding op wereldschaal leek een tijdlang veelbelovend. En ik vind dat men als overheid niet moet doen wat de private sector al doet. In het najaar hebben we alles geëvalueerd en besloten om toch onze eigen onafhankelijke versie aan te maken met datasets van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV). Zo werken we objectief en accuraat en beslissen we zelf welke accenten we aan onze kaart koppelen. Bovendien bestaat Google Sunroof nog maar in één bepaalde streek in de VS en neemt de uitrol toch iets meer tijd in beslag dan verwacht. Het is wel indrukwekkend hoe ze het daar doen, omdat ze het onmiddellijk koppelen aan de installateurs in de buurt en de prijs enzovoort. Onze zonnekaart zal op energiesparen.be draaien en is dus voor iedereen toegankelijk. De data waarover we zullen beschikken, laten ons ook toe om potentieelanalyses te maken, bijvoorbeeld voor Vlaanderen, per provincie en per stad.

Het dossier voor de aanmaak van de datasets doorloopt nu de vastleggingsprocedure. In fase 2 wordt de aanmaak van de internetviewer voorbereid. De zomer zal niet haalbaar zijn. Tegen het einde van januari verwacht ik een goed zicht op de planning.

De lancering van de zonnekaart zal met een campagne gepaard gaan. De communicatie zal ook automatisch gebeuren want voor energiehuizen, gemeentebesturen en heel wat organisaties zal het een gratis tool zijn. Het systeem zal dan vrij snel ingang vinden.

Naast die groei die er is geweest in 2015, kan het voor mensen een extra boost zijn voor mensen om te weten wat de capaciteit is, wat het rendement is en hoe men het moet aanpakken.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. We kijken uit naar de ondertekening van het charter. De kwaliteit is een heel belangrijke zorg voor de geloofwaardigheid van de systemen die worden geïnstalleerd.

Uiteraard is ook het economisch rendement – jobs die we in Vlaanderen kunnen creëren – bijzonder belangrijk.

Minister, in welke timing voorziet u? U wacht nog op feedback van de provincie Antwerpen en dan komt de ondertekening. Is het een kwestie van weken?

Minister Annemie Turtelboom: Het is aan een extern bureau om de check te doen. Er is een ontwerp opgemaakt dat naar een extern bureau is gebracht dat ook de provincie Antwerpen heeft begeleid, om na te gaan welke input zij nog geven na alle actoren die wij hebben gezien. Hoe sneller, hoe liever, maar ik hoop toch dat het tegen eind maart klaar zou zijn. Het ontwerp is dus door ons gemaakt, maar we vonden het nuttig om het toch zo sterk mogelijk te maken.

Robrecht Bothuyne (CD&V): Ik hoop ook dat uw eigen versie van Google Sunroof zo sterk mogelijk is. Ik begrijp dat de zomer niet haalbaar is, maar ik hoop dat het toch zo snel mogelijk ter beschikking is. Er zijn veel actoren op het terrein die erop rekenen.

De voorzitter: Blijkbaar is er iemand boos omdat hij nog niet de kans heeft gekregen om iets te zeggen. Mijnheer Gryffroy, u hebt nu ruim de kans. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy)*

Ik heb geen enkele reden om de regels aan te passen. U krijgt nu de kans om uw betoog te houden. Het was vraag-actie-reactie.

De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik ben benieuwd of u mij ook zult laten spreken als ik 'actie-reactie' heb.

Minister, waarom zou de zonnekaart bijvoorbeeld niet kunnen worden geïntegreerd in het bestaand platform Geopunt? Anders zijn er binnenkort verschillende datasystemen of platformen, wat nefast zou zijn.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): De provincie Vlaams-Brabant is bezig met de ontwikkeling van een energiekansenkaart waarin wellicht ook een zonnekaart zal passen. Ik zou willen oproepen om niet hetzelfde werk te doen.

Minister Annemie Turtelboom: Ik neem heel graag de suggestie van collega Gryffroy mee. We hebben nog niet bepaald waar de kaart zal komen. Wij dachten ze op energiesparen te laten lopen, maar het is de bedoeling dat de mensen het zo snel mogelijk vinden.

Uiteraard zullen we andere dynamieken ook onderzoeken zoals zonnekaarten die al bestaan en die we dus niet meer moeten maken. Het is de bedoeling dat, waar men ook in Vlaanderen woont, men informatie kan krijgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.